

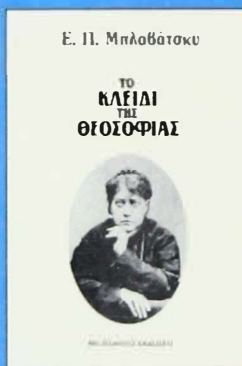
ΙΛΙΞΟΣ

Φίλους ας κάνεις όχι
όλους
τους επιθυμούντες τη
φιλία σου,
αλλά όσους είναι άξιοι
για τούτο,
σύμφωνα με το δικό σου
χαρακτήρα

Ισοκράτης

Κυκλοφόρησαν
οι νέες εκδόσεις των έργων
της ιδρύτριας της Θ.Ε.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

Η Φωνή της Σιγής
Το Κλειδί της Θεοσοφίας
Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία
 και στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
 Τ.Τ. 106 71

Τηλ. + Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή
 Το Κλειδί της Θεοσοφίας 18€
 Η Φωνή της Σιγής 10€
 Τα Πρώτα Βήματα στον Αποκρυφισμό 10€

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Αττικής, Κωδικός: 4311

Τηλ. 210 36.20.702 - 210 36.10.961 Fax: 210 36.10.961

www.theosophicalsociety.gr

email (περιοδικού): ilisos@theosophicalsociety.gr

email (Εταιρείας): info@theosophicalsociety.gr

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Εκδότης - Διευθυντής: Θεόδωρος Κατσιφής

Επιμέλεια ύλης: Κρυσταλλία Ιωαννίδου, Ιφιγένεια Κασταμονίτη

Μεταφράσεις: Ιφιγένεια Κασταμονίτη

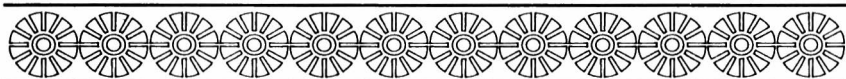
ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2008

Τρία πράγματα κάνουν πλούσιο ένα φτωχό άνθρωπο: Η ευγένεια, ο σεβασμός προς τους άλλους και η αποφυγή υποψίας. Όταν φεύγει η εμπιστοσύνη έρχεται η δυστυχία. Όταν πεθαίνει η πίστη γεννιέται η εκδίκηση. Και όταν εμφανίζεται η προδοσία, όλες οι ευλογίες φεύγουν μακριά.

Ο κόσμος υπάρχει λόγω κάποιας αιτίας. Όλα υπάρχουν ένεκα αιτίας, και τα όντα δένονται από την αιτία όπως ένα αμάξι που τρέχει δένεται από το καρφί του άξονά του.

Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ

(Βιβλίο Γενεθλίων, Κανόνων και Αξιωματών)

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Θ. Κατσιφής

Βασικός σκοπός της Θεοσοφικής Εταιρείας είναι ο σχηματισμός πυρήνα Παγκόσμιας Αδελφότητας. Σαν τους βασικούς σκοπούς όλων των εσωτερικών κινήματων που εμφανίστηκαν στον πλανήτη μας, μοιάζει και αυτός να εμπίπτει στη σφαίρα της ουτοπίας όπως παραδέχεται και η ίδια η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι στο «Κλειδί της Θεοσοφίας». Λαμπερό, όμως, αστέρι ο σκοπός αυτός εξακολουθεί και σήμερα να καταγωγάζει στο στερέωμα των προσδοκιών της ανθρωπότητας για την επικράτηση της αρμονικής παγκόσμιας συμβίωσης, της ευλογίας που πάντοτε αναζητούσε ο άνθρωπος. Η θεοσοφική παιδεία μάς φωτίζει δείχνοντας ότι, όπως τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπες δεν θα τους βρεις αν μέσα σου δεν τους κουβαλείς (κατά τον Αλεξανδρινό ποιητή μας), όμοια και την Παγκόσμια Αδελφότητα δεν θα τη βρεις αν δεν την φτιάξεις πρώτα μέσα σου.

Όπως δέχονται όλες οι εσωτερικές φιλοσοφίες, καθεμιά με το δικό της τρόπο, χίλιες μαϊμούδες χορεύουν ασταμάτητα κάθε στιγμή μέσα στο κεφάλι μου. Πασχίζει η καθεμιά να αδράξει τα ηνία των σκέψεων, των λόγων, των έργων μου. Όσο δεν καταφέρνω να τις ομοιοτήσω σε μια αρμονική συμβίωση, όσο δεν τιθασεύω τις κεφαλές του πολυκέφαλου τέρατος των επιθυμιών και των παθών, όσο αδυνατώ να σιγήσω τις χιλιάδες εγώ μέσα μου για να εμφανιστεί και να βασιλεύσει το ένα, το πραγματικό μου Εγώ, κάθε σκέψη για αρμονία στις σχέσεις μου με τους άλλους, κάθε ελπίδα για Παγκόσμια Αδελφότητα είναι άτοπη Στην καλύτερη περίπτωση, ένα κακέκτυπο του οράματος της Έλενας Π. Μπλαβάτσκι, μια

μορφή τύπου ●ΗΕ όπου, εν ονόματι της δήθεν παγκόσμιας ειρήνης, ο καθένας προασπίζει τα ατομικά του και μόνο συμφέροντα, επιβραβεύοντας την παγκόσμια εκμετάλλευση των πολλών από τους λίγους.

Βιώνοντας όμως τη γαλήνη, την ενότητα μέσα σου, η εξωτερική αδελφότητα αρχίζει να μοιάζει πραγματικότητα για σένα. Βλέπεις ότι ο «άλλος» δεν είναι τίποτε περισσότερο παρά η έκφραση, την κάθε στιγμή, κάποιου ή κάποιων εγώ από αυτά που βρίσκονται στο κεφάλι σου, και που ακόμη δεν σιώπησαν. Ότι κι αν κάνεις δεν μπορείς παρά να τον νοιώθεις σαν κάποια έκφραση από τις μαϊμούδες που δεν έπαψαν ακόμη το χορό τους. Πώς μπορείς πλέον να τον δεις διαφορετικά από ένα δικό σου κομμάτι, από μια επέκταση του εαυτού σου; Και αυτό, βέβαια, χωρίς την παραμικρή αίσθηση αλαζονείας. Μόνο με την ευλογημένη κατανόηση της ταπεινοφροσύνης, ακριβής κόρης της πραγματικής σοφίας. Και το πιο σημαντικό: Η προσωπική αυτή αίσθηση της Παγκόσμιας Αδελφότητας δεν είναι τόσο απόμακρη όσο θα νόμιζε κανείς.

Όπως λένε οι Διδάσκαλοι της Ανατολικής εσωτερικής φιλοσοφίας, είναι δίπλα μου, μπροστά μου. Μπορώ να την πιάσω τώρα. Αυτή τη στιγμή. Από εμένα εξαρτάται. Από κανέναν άλλο. Ξανοίγει τότε για μένα ο δρόμος για την ουσιαστική Παγκόσμια Αδελφότητα. Από το ξεγέμισμα της εσωτερικής αρμονίας, από τη βαθιά εσωτερική αντίληψη ότι ψηφίδες είμαστε ο καθένας μας σε ένα μωσαϊκό αγνώστου σχεδίου και σχεδιαστού. Από την αίσθηση ότι αναγκαία είναι η καθημέρα ψηφίδα για την ανάδειξη και αξιοποίηση κάθε άλλης, για το αρμονικό σύμπλεγμα, η ουσία της αδελφότητας θρονιάζεται μέσα μου ποθώντας να ευφραίνει με τους πλούσιους καρπούς της όλο και πιο πολλούς. Να φέρει την τόσο αναγκαία άνοιξη στη βαρυχειμωνιά που ξοφερά καλύπτει σήμερα τη Γη μας.

Θα αρχίσει, βέβαια, το ταξίδι πρώτα με την οικογένειά σου, τους κοντινούς σου, τους αδελφούς σου στην Εταιρεία. Με συνεχώς διευρυνόμενους κύκλους θα δημιουργείς, όσο το μπορείς, τον επίγειο παράδεισο.

ΥΠΟΣΧΟΜΑΙ...

Edna Ritz

(Μετάφρ.: Αλέξανδρος Μπουσουλέγκας:)

Υπόσχομαι πίστη στη Γη
και προς το Συμπαντικό Πνεύμα
που μας δίνει ζωή.

Ένας πλανήτης αδιαίρετος
με ειρήνη και δικαιοσύνη για όλους μας.

Υπόσχομαι να κάνω ό,τι καλύτερο μπορώ
για να κρατήσω την παραχθείσα εμπιστοσύνη
μέσα στο δώρο της ζωής μου.

Να φροντίζω για την κυρία Γη και την ατμόσφαιρά της,
να σέβομαι και να τιμώ όλους τους κατοίκους της,
όλους τους ανθρώπους, τα ζώα, τα φυτά, τους φυσικούς πόρους,
έτσι ώστε να μπορέσω να βοηθήσω να διατηρηθούν,
και να δημιουργήσω ένα κληροδόχημα για τα παιδιά μας
και τα παιδιά των παιδιών μας.

Έναν κόσμο Αρμονίας και Αγάπης!

Υπόσχομαι πίστη στο Συμπαντικό Πνεύμα,
καθώς ευθυγραμμίζω τη ζωή μου
με τη συνεχιζόμενη διαδικασία της Δημιουργίας.

Να αναπτύσσω τον εαυτό μου με φροντίδα
και να ενεργώ μέσα από τη δική μου ολοκλήρωση,
να είμαι για τους άλλους όπως θα ήθελα να είναι αυτοί για μένα.
Μαζί είθε να φέρουμε αυτό το όραμα στις καρδιές μας,
μέσα στις καθημερινές επιλογές μας,
και μέσα από την επεκτεινόμενη συνείδησή μας,
μέσα και πέρα από τον όμορφο πλανήτη μας Γη.

(Πηγή: Edna Ritz – The Global Pledge of Allegiance)

ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Victor Penaranda

(Μέλος της Θεοσοφικής Εταιρείας – Φιλιππίνες)

Ο Βουδισμός στηρίχθηκε στο γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη οδύνη στον κόσμο, κάτι που κάθε λογικός άνθρωπος θα παραδεχθεί από προσωπική του πείρα. Όλοι οι φιλόσοφοι των αιώνων δίδαν τέσσερις τρόπους αντιμετώπισης της οδύνης:

- 1) Την άρνηση της ύπαρξης της παρά τις αμέτρητες αποδείξεις για το αντίθετο.
- 2) Την παθητική παραίτηση από εκείνο που χαρακτηρίζεται ως αναπόφευκτο.
- 3) Την εκλογίκευση ή δικαιολόγηση της συνθήκης του πόνου, ώστε με τον τρόπο αυτό να γίνεται αποδεκτός και πιο υποφερτός.
- 4) Τον αγώνα κατά της οδύνης με την πεποίθηση ότι θα ξεπεραστεί.

Η βουδιστική θεώρηση, που δεν είναι απαισιόδοξη αλλά αντιμετωπίζει το πρόβλημα, υιοθετεί τον τέταρτο τρόπο και τον κωδικοποιεί στις Τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες:

- Η οδύνη υπάρχει ως γεγονός της ζωής
- Η άγνοια προκαλεί την οδύνη. Από την άγνοια γεννιέται η επιθυμία και η δράση για την ικανοποίησή της. Σαν αποτέλεσμα της ικανοποίησης προβάλλει μια νέα επιθυμία και αυτό συνεχίζεται όσο καιρό κυριαρχεί η άγνοια.
- Η οδύνη μπορεί να σταματήσει
- Ακολουθώντας το Ευγενές Οκταπλό Μονοπάτι, ο άνθρωπος μπορεί να απελευθερωθεί από την οδύνη.

Σε έναν κόσμο γεμάτο πόνο και παροδικότητα, ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να μεταμορφώσει τον εαυτό του, να αναπτύξει τις ικανότητές του αποβλέποντας στην ευτυχία. Η πορεία αυτής της μεταμόρφωσης απαιτεί ηθική πειθαρχία και αυτοέλεγχο. Το άτομο μαθαίνει να περιορίζει την επιθετικότητα, την ψευδαίσθηση και τις προσκολλήσεις. Μαθαίνει ότι η απελευθέρωση απαιτεί τη συνεχή άσκηση διαχρονικών αρετών, κυρίως της συμπόνιας, της αγάπης και του αλτρουισμού. Ωστόσο ο νους δεν μπορεί να υπερβεί τους περιορισμούς του δίχως να διέλθει από μια διαδικασία εξαγνισμού, ή απόλυτο έλεγχο του ατόμου επάνω στις σκέψεις του, τα λόγια του και τις πράξεις του. Ο προσκηνητής στην Ατραπό υφίσταται μια εσωτερική μεταμόρφωση καθώς αντιλαμβάνεται ότι ελευθερία σημαίνει έλλειψη εγωισμού, έλλειψη εγωκεντρισμού στην καθημερινή δραστηριότητά του στη ζωή. Ελευθερία σημαίνει να έχει κανείς αποτινάξει τις απαιτήσεις και τις προτροπές του εγώ, διότι τότε μόνο ο άνθρωπος αναπτύσσεται πνευματικά. Η Α. Μπέζαντ έλεγε σχετικά με αυτό:

«Η συνείδηση ζει πνευματικά όταν αναγνωρίζει την Ενότητα, όταν βλέπει τον Εαυτό σε όλα, και όλα σε έναν Εαυτό. Πνευματική ζωή είναι εκείνη που βλέπει το ένα Αιώνιο σε κάθε παροδική μορφή».

(The Laws of the Higher Life)

Η πνευματικότητα είναι μια επιβεβαίωση της θεμελιώδους ενότητας ολόκληρης της ύπαρξης. Δεν υπάρχει παρά μία ζωή. Όπως η εσωτερική, έτσι και η εξωτερική. Όπως το μεγάλο, έτσι και το μικρό. Όπως επάνω, έτσι και κάτω. Η Α. Μπέζαντ συνεχίζει παρακάτω:

«Ο πνευματικός άνθρωπος πρέπει να ζει ταυτίζοντας τον εαυτό με καθετί άλλο ζωντανό που κινείται. Σε αυτό τον κόσμο δεν υπάρχουν οι 'άλλοι'. Είμαστε όλοι ένα. Το καθετί έχει μια διαφορετική μορφή αλλά ένα Πνεύμα κινείται και ζει μέσα σε όλα.»

Η αναγνώριση αυτής της πνευματικότητας δεν έχει να κάνει τόσο πολύ με την οργανωμένη σωτηρία όσο με την ατομική προσπάθεια. Παρότι αρκετοί άνθρωποι μπορεί να έχουν ξεκινήσει επί της Ατραπού, το αληθινό προσκύνημα είναι ζήτημα ατομικής

επιλογής. Το χάρισμα της φώτισης έρχεται σαν άμεση εμπειρία, σαν διαισθητική ενόραση ή φώτιση που δεν ανήκει σε κανέναν άλλο παρά μόνο σε εκείνον που τη βιώνει. Η αγωγή έρχεται σε εκείνον που διαλογίζεται προσεκτικά. Ο διαλογισμός προσφέρει στον προσκηνητή ψυχικό σθένος και ηθικό σφρίγος, έτσι ώστε να εκπληρώσει μια ουσιαστική αποστολή της ζωής του: Να γνωρίσει τον εαυτό του. Με τη βοήθεια της Μιας Ύπαρξης και της Μιας Ζωής, η γνώση του εαυτού ανοίγει την πύλη της γνώσης του παντός.

Τίποτα δεν υπάρχει διαχωρισμένο ή ανεξάρτητο από μόνο του αλλά όλα συνδέονται μεταξύ τους και συσχετίζονται προς άλλα. Αυτό αποτελεί μια θεμελιώδη διδασκαλία του Βουδισμού, και για το λόγο αυτό η Βουδική (Χριστική) φύση του ανθρώπου αποτελεί ένα ουσιαστικό δίδαγμα. Μέσα μας βρίσκεται ο Βουδικός σπόρος και απλώνεται σε ολόκληρη τη Φύση. Εφόσον τίποτε δεν είναι μόνοιμο, κάθε άνθρωπος μπορεί να προσπαθήσει να μετοικιστεί τον εαυτό του και να προσεγγίσει τη Βουδική κατάσταση. Η παροδικότητα καθιστά εφικτή την ανάπτυξη της ανθρώπινης δυναμικής ακόμη και μέχρι την τελειότητα. Η πορεία της μεταμόρφωσης, ή αυτοπραγμάτωσης, εμπεριέχει ένα έντονο ενδιαφέρον για την ευημερία των άλλων, το οποίο πηγάζει από τις κοσμικές αρετές που μοιράζονται όλοι οι άνθρωποι και όλα τα έθνη, ανεξαρτήτως ιστορικής περιόδου.

Οι κυριότερες αρετές – συμπόνια, αγάπη, αλtruισμός, καλοσύνη – βρίσκονται στον πυρήνα κάθε θρησκευτικής και φιλοσοφικής διδασκαλίας. Η συμπόνια υποδηλώνει τη συμπάθεια που αποτελεί ισχυρό παράγοντα συμπαράστασης στην οδύνη των άλλων. Η αγάπη είναι το έντονο αίσθημα της ενότητας, του ενδιαφέροντος για την ευημερία και την ευτυχία του συνανθρώπου, ενώ ο αλtruισμός αφορά το δίχως εγωισμό ενδιαφέρον για τους άλλους. Οι τρεις αυτές αρετές συνδέονται με άλλες όπως είναι η θυσία και η καλοσύνη. Η πρώτη περιλαμβάνει την παραιτήση από κάποια προσωπική αξία χάριν κάποιας άλλης που έχει μεγαλύτερη σημασία ή σπουδαιότητα. Η καλοσύνη υποδηλώνει την ανιδιοτελή προσφορά στους άλλους. Σύμφωνα με τον Δαλάι Λάμα Tenzin Gyotso είναι απαραίτητο να έχουμε αλtruιστική διάθεση διότι με αυτήν:

«Αναλαμβάνουμε εξολοκλήρου να βοηθήσουμε τους άλλους. Για να υπάρξει μια τόσο σπάνια διάθεση είναι απαραίτητο να νιώθουμε μεγάλη συμπόνια, να ενδιαφερόμαστε για τον πόνο των άλλων και να θέλουμε να τους βοηθήσουμε. Για να υπάρξει η δύναμη της συμπόνιας θα πρέπει να έχουμε μέσα μας μια ισχυρή αίσθηση αγάπης που, αντιλαμβανόμενη την οδύνη των αισθητών όντων, να επιθυμεί την ευτυχία τους. Να διακρίνει την ευχάριστη πλευρά των αισθητών όντων και να ευχηθεί την ευτυχία για όλους, ακριβώς όπως μια μητέρα εύχεται για το μοναχορίβο παιδί της. Όταν δεν θα μπορείτε να αντέξετε βλέποντας την οδύνη των αισθητών όντων γύρω σας, χωρίς εσείς να έχετε τη δυνατότητα να κάνετε κάτι γι' αυτά, τότε ως τους στέλνετε ένα ισχυρό κύμα συμπόνιας και αγάπης με την επιθυμία να απαλλαγούν από τις οδύνες τους και να αποκτήσουν τη χαρά. Βλέποντας όμως ότι για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός σας δεν υπάρχει άλλος τρόπος από το να αποκτήσετε τη δύναμη της Βονδικής κατάστασης, τότε είναι που γεννιέται η αλτρονιστική διάθεση να αποκτήσετε τη φώτιση.»

Η ανάπτυξη των αρετών δεν επέρχεται εκ των έξω αλλά αποτελεί προϊόν του θείου όντος που αποκαλύπτεται μέσα μας. Η πνευματικότητα λάμπει έσωθεν. Η αγάπη δεν μπορεί να είναι απλώς μια αντανάκλαση της σεληνιακής λαμπρότητας, αλλά η αιώνια δύναμη του ήλιου. Η έλλειψη εγωισμού θρέφει την υπηρεσία. Στον τομέα αυτό η εργασία παρακινείται από μια ανώτερη ανάγκη, την ανάγκη για τη φροντίδα των άλλων και τη βοήθειά μας ώστε να υπερβούν την οδύνη τους. Η εργασία αυτή μας θεραπεύει και μας ολοκληρώνει αποβαίνοντας ένα κυρίαρχο στοιχείο του διαλογισμού μας. Η Α. Μπέζαντ έλεγε:

«Το ορθώς ζην υποδηλώνει εντιμότητα βίου και η εντιμότητα υποδηλώνει ότι προσφέρει κανείς όσα λαμβάνει, ότι επιστρέφει περισσότερο από όσα παίρνει, ότι μετρά την εργασία του με τη δύναμη της υπηρεσίας και όχι του εξαναγκασμού, ότι όσο ισχυρότερος είναι ο νους του ανθρώπου τόσο ισχυρότερο είναι το χρέος του να προσφέρει βοήθεια. Ότι όσο ανώτερη θέση κατέχει κανείς τόσο πιο επιτακτική είναι η εσωτερική κριτική να προσανατολιστεί η εργασία του στην υπηρεσία των αναγκών του ανθρώπου. Το ορθώς ζην στηρίζεται στη δικαιοσύνη, ομορφαίνει με την αγάπη, και αν πρό-

κείται να υπάρξει ζύγισμα του δούναι και του λαβείν, τότε αφήστε τη ζυγαριά να κλίνει περισσότερο προς την πλευρά του δούναι και προσφέρετε στον άνθρωπο περισσότερα από όλα λαμβάνετε από εκείνον.»

(The Supreme Duty)

Από πρακτική άποψη, η εντιχία υποδηλώνει την αρμονία με τις κοσμικές αρετές που κάθε άνθρωπος επέλεξε να φέρει μέσα του. Για το λόγο αυτό οι σοφοί πάντοτε έδιναν την απλή συμβουλή στους κυβερνήτες και τους βασιλιάδες να συνεισφέρουν στην ειρήνη του κόσμου, να είναι φιλειρηνικοί, να σταματούν τη διαφθορά και να ζουν έντιμα. Η υπηρεσία έχει ερμηνευθεί ως εκείνο το είδος του μη εγωισμού που είναι άξιο της κατάστασης ενός Μποντισάτβα.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι η υπηρεσία, δημόσια και ατομική, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το ιδεώδες της υψηλής αυτής κατάστασης. Στη βουδιστική παράδοση της Mahayana, ο Μποντισάτβα είναι το ύψιστο πρότυπο αλτροισμού και συμπόνιας. Λέγεται ότι αυτό το έξοχο ον έχει τελειοποιήσει πολλές μεγάλες ιδιότητες και έχει επιτύχει σημαντικά επίπεδα πνευματικής ανάπτυξης, που οδηγούν στη Βουδική κατάσταση. Λέγεται ότι όλοι οι Βούδες υπήρξαν Μποντισάτβα σε προηγούμενες ενσαρκώσεις τους. Ο Μποντισάτβα έχει τη δυνατότητα να καθυστερήσει κατά βούληση την επίτευξη της Νιρβάνα, και να παραμείνει στον κύκλο των γεννήσεων προκειμένου να ενεργητήσει και να συμβάλει στην απελευθέρωση των αισθητών όντων. Η υπηρεσία προς τους άλλους είναι το ύψιστο ιδανικό του, μια επιβεβαίωση της ενότητας από την οποία πηγάζει και αναπτύσσεται ο αλτροισμός. Η Α. Μπέζαντ έλεγε σε αυτό:

«Η βαθύτερη χαρά και η ύψιστη ευχαρίστηση έρχεται με την υπηρεσία εκείνων που είναι αληθινά ο εαυτός καθενός. Έτσι, καθώς αναπτυσσόμαστε προς την πνευματική ζωή και την αληθινή ενότητα της ανθρωπότητας, ανακαλύπτουμε στην ανθρωπότητα εκείνο που αγαπάμε περισσότερο από όλα.»

(Theosophy and Ethics)

Μια τέτοια αγάπη αρχίζει από ένα φωτισμένο άτομο και απλώνεται σχηματίζοντας ολοένα μεγαλύτερους κύκλους. Στην οικογένεια, την κοινωνία, τη χώρα, την ανθρωπότητα. Αυτή η αγάπη που αγκαλιάζει τα πάντα προέρχεται από μια πηγή, και καθένας από εμάς μπορεί να υπηρετήσει σαν ένα κέντρο στο συνεχώς διευρυνόμενο κύκλο των πραγμάτων. Η εμπλοκή τους στην πνευματική περιπέτεια έχουν κάνει τα ανθρώπινα πλάσματα ομορφότερα και ευγενέστερα. Οι ηρωικές πράξεις τους έχουν τραγουδηθεί στα έπη και τους θρύλους. Όπως τόνιζε ο Αργεντινός συγγραφέας και ποιητής Χ.Λ.Μπόρχες, το πρόβλημα είναι ότι οι άνθρωποι δεν δίνουν αρκετή σημασία στον εσωτερικό πόλεμο του ήρωα, τις οδυνηρές γι' αυτόν επιλογές του, τις σιωπηλές θυσίες του, την πορεία του στο θάνατο και τη λύτρωση. Κάποτε η λύτρωση ενός αρχηγού σήμαινε επίσης τη λύτρωση των ακολούθων του από τη θλίψη και τον πόνο, καθώς δεν υπήρχε διαχωρισμός ανάμεσά τους στην ευτυχία. Ο βασιλιάς ή ο κυβερνήτης θεωρείτο *raja-buddha*, ή παρομοιαζόταν με Μποντισάττβα και κυβερνούσε υπηρετώντας το λαό του.

Η εκδίπλωση της πνευματικότητας μπορεί να μη λαμβάνει χώρα μαζικά, αλλά παραμένει κίνητρο για ατομική μελέτη, διαλογισμό και υπηρεσία. Η Έλενα Π. Μπλαβάτσκι χαρακτηρίζει αυτό το είδος τριπλού τρόπου ζωής σαν θεουργία, ή θεία εργασία για την «επιστροφή του ανθρώπου στην πρωταρχική αγνότητα της Φύσης». Το καταπληκτικότερο όλων είναι ότι η ζωή αυτή μπορεί να βιωθεί από όλους τους ανθρώπους. Όλοι μπορούν να προσπαθήσουν στην Ατραπό και να γίνουν άγιοι Μποντισάττβα. Η ευτυχία του προσκυνητή θα μπορούσε κάλλιστα να συγκριθεί με το γαλήνιο χαμόγελο του Μποντισάττβα. Κάποια ημέρα θα έχουμε μάθε να συνομιλούμε με τον εντός ημών Βούδα, και να επικοινωνούμε με τον Βούδα που βρίσκεται μέσα στους συνανθρώπους μας. Αυτή η ημέρα έρχεται.

(Πηγή: *The Theosophist*, Μάιος 2007)

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ

(Ένας γνήσιος Θεόσοφος)

Γ. Σιβερής

Η παγκόσμια ιστορία του πολιτισμού περιλαμβάνει πολλά ονόματα μεγάλων επώνυμων ποιητών, συγγραφέων, πολιτικών, οι οποίοι, σε κάποια στιγμή της ζωής τους, αρνήθηκαν τον ιδιοτισμό και την εγκοσμιότητα και στράφηκαν προς τη φιλοσοφία και την πνευματικότητα. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και ο μεγάλος ρώσος συγγραφέας Λέων Τολστόι ο οποίος, με την πνευματική δραστηριότητά του, διαδραμάτισε ένα σπουδαίο και αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης της χώρας του κατά την εποχή του. Ο Τολστόι δεν υπήρξε μόνο ένας μεγάλος συγγραφέας αλλά και ένας βαθιά θρησκευόμενος άνθρωπος. Η φιλοσοφική του φύση ήταν έκδηλη σε όλα τα μυθιστορήματά του. Το θρησκευτικό του όμως συναίσθημα εκδηλώθηκε πολύ πιο έντονα και καθαρά όταν συμπλήρωσε το 50ον έτος της ζωής του.

Η φιλοσοφική αυτή διάθεσή του έκανε την εμφάνισή της σε μια κρίσιμη στιγμή της ζωής του, όταν τα πάντα γύρω του κατέρρεαν και τίποτε πλέον δεν τον γέμιζε και δεν τον ικανοποιούσε. Η αποφασιστική αυτή αλλαγή έγινε μέσα του όταν είχε ήδη επιτύχει μια παγκόσμια αναγνώριση, ένα αξιοζήλευτο επίπεδο που πολύ λίγοι συγγραφείς είχαν αξιωθεί να κατακτήσουν. Έτσι, στις αρχές του 1880, εξέπληξε τους πάντες όταν αποφάσισε να απαρνηθεί τις ματαιότητες της λογοτεχνικής του επιτυχίας και να εκφραστεί σχεδόν περιφρονητικά για τα πασίγνωστα έργα του. Τα προσωπικά του στοιχεία και τα άτομα που είχαν μαζί του κάποια πνευματική συγγένεια πιστοποιούν την ειλικρίνεια της αποστραφής και της λύτης

του για τον ασυνείδητο τρόπο με τον οποίο εκτιμούσε τη ζωή η ελίτ των πλουσίων. Το δικό του προτιμώμενο ιδεώδες ήταν η επιδίωξη μιας ζωής που να βασίζεται στις ηθικές αξίες, σε ένα φυσικό περιβάλλον, ελπίζοντας να πείσει με το παράδειγμά του.

Η θρησκευτική αντίληψή του στηριζόταν στη δέσμευση στη ζωή, μάλλον, παρά στην απομάκρυνση από αυτήν κατά το πρότυπο των ερημιτών. Αποποιοούμενος τον κληρονομικό τίτλο του Κόμη, έγινε απλώς Λέων Νικολάγιεβιτς Τολστόι. Στάθηκε στο πλευρό των καταπιεσμένων και προασπίστηκε τους καταδιωκόμενους για τις ιδέες τους, δια της πειστικής αμφισβήτησης ολοκλήρου της κοινωνικής, θρησκευτικής και πολιτικής δομής επί της οποίας στηριζόταν η ζωή των εύπορων. Η επίδρασή του ήταν τρομακτική, τόσο στην πατρίδα του όσο και στο εξωτερικό. Οι εξουσίες, τόσο της Εκκλησίας όσο και της Πολιτείας, ενοχλούντο και ανησυχούσαν όλο και περισσότερο από την επίδοσή του και από την κυκλοφορία των συγγραμμάτων του, η κατοχή των οποίων θεωρείτο παράνομη και τιμωρούταν. Η κυβέρνηση όμως δεν τόλμησε να φυλακίσει τον ίδιο και τηρούσε μια στάση ήπιας παρενόχλησης. Ωστόσο, το 1901, η Εκκλησία δια της Ιερής Συνόδου προχώρησε στον αφορισμό του, πλην όμως η ενέργειά της αυτή έπεσε στο κενό.

Η δεσπόζουσα επιρροή που ασκούσε ο Τολστόι σε ένα μεγάλο τμήμα του ρωσικού λαού αυξήθηκε και, χωρίς υπερβολή, υπήρχαν την εποχή εκείνη στη Ρωσία δύο δυνάμεις. Ο Νικόλαος Βα' και ο Λέων Τολστόι, ο οποίος διεξήγαγε δημόσιο πόλεμο εναντίον ολοκλήρου της πολιτικής και θρησκευτικής τάξης. Γι' αυτό και η κυβέρνηση προσπάθησε μέσω της Εκκλησίας να τον φιμώσει.

Όπως όλα τα φιλοσοφημένα πνεύματα έτσι και ο Τολστόι ήταν υπεράνω της πολιτικής και δεν αναμίχθηκε ποτέ σε αυτήν. Παρόλα αυτά όμως αποδείχθηκε ασυνήθιστα ακριβής σε πολλές από τις προβλέψεις και τις εκτιμήσεις του. Πίστευε, επί παραδείγματι, στην ελάττωση του κράτους. Δεν εννοούσε όμως να πραγματοποιηθεί αυτή δια της μαρξιστικής φιλοσοφίας, και τούτο διότι γνώριζε πολύ καλά ότι μια βίαιη επαναστατική αλλαγή θα οδηγούσε απλώς σε μια μεταλλαγή στη μορφή της τυραννίας, και ότι η εκμετάλλευση, η κτηνωδία και η αδικία που θα διαπράττονταν εν ονόματι κάποιας ιδεολογίας δεν θα διέφερε κατά κανένα τρόπο από τα εγκλήματα των Τσάρων και των καπιταλιστών. Μεταξύ των γόνι-

μων ηθικών, θρησκευτικών και διδακτικών έργων που έγραψε από το 1880 μέχρι το θάνατό του, το 1910, τα τέσσερα αξιολογότερα είναι αντιπροσωπευτικά αυτού που ο Τολστόι κατέληξε να αναγνωρίσει ως συνολικό νόημα και σκοπό της ζωής. Αυτά είναι:

- 1) Μια εξομολόγηση που αποτελεί και πράξη μετάνοιας
- 2) Θρησκεία και ηθική
- 3) Τι είναι θρησκεία και σε τι συνίσταται η ουσία της
- 4) Ο νόμος της Αγάπης και ο νόμος της βίας

Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πρακτική λύση στο γρίφο της ζωής βρίσκεται στη διδασκαλία του Χριστού, απογυμνωμένη από κάθε είδος δογματισμού. Στα έργα του αυτά διακηρύττει επίσης τα εξής: Το θρησκευτικό συναίσθημα είναι συμφυές στη φύση του λογικού ανθρώπου. Οι θρησκευτές διαφέρουν ως προς την εξωτερική μορφή τους, αλλά είναι όλες ίδιες στην εσωτερική πλευρά τους και στις βασικές αρχές τους. Υπάρχει ένας Θεός που είναι η προέλευση των πάντων, και ότι ένα στοιχείο της θείας αυτής προέλευσης εννιπάρχει σε κάθε άτομο.

Το δόγμα της Αγάπης και της Παγκόσμιας Αδελφότητας έγινε ο ακρογωνιαίος λίθος της θρησκευτικής ιδεολογίας του, ακριβώς όπως ήταν και του Χριστού, και υποστήριξε με δύναμη και θερμή την ιδέα της μη βίας, αντιθέμενος σε κάθε αλλαγή που επιτυγχάνεται με βίαια μέσα. Πίστευε στην ιδέα της ακτημοσύνης και της αταξικής κοινωνίας, όχι όμως ιδεολογικά, υλιστικά και συγκρουσιακά, αλλά πνευματικά, με την έννοια της μη προσκόλλησης στα εφήμερα δημιουργήματα του κόσμου καθότι το πνεύμα είναι φύση ακτήμον και αταξικό, και η επικράτησή του επί της ύλης, που είναι και το επιδιωκόμενο, δημιουργία μιας κοινωνίας ελεύθερης από προσωπικές κατακτήσεις και διακρίσεις, χωρίς περιοριστικούς φραγμούς και διαχωριστικά σύνορα, χωρίς εθνικιστικούς φανατισμούς. Οραματιζόταν και αυτός, όπως και ο Πλάτων, μια ιδανική Πολιτεία που θα είναι θεμελιωμένη στο φρόνημα της σάρκας σαν μια αταξική παγκόσμια κοινότητα ελεύθερων ανθρώπων, στην οποία θα ίσχυε ο θεσμός της ακτημοσύνης χωρίς διάκριση τάξης, φύλου, φυλής, χρώματος κλπ.

Βλέπουμε λοιπόν πόσο οι ιδέες αυτές του Τολστόι ευθυγραμμίζονται πλήρως με τις θεμελιώδεις αρχές και τους σκοπούς της θεοσοφικής διδασκαλίας. Η πιο ισχυρή επιρροή του ήταν στην Ινδία.

Αυτός και ο Γκάντι είχαν αρχίσει μια αλληλογραφία στις αρχές του 20ου αιώνα, με τον Γκάντι να χαρακτηρίζει τον εαυτό του ως τον «πιο ταπεινό οπαδό» του Τολστόι. Πολλά από τα πιστεύω τους έχουν συγγένεια. Το δόγμα της μη βίας, επί παραδείγματι, και η πεποίθηση ότι η βασιλεία του Θεού υπάρχει εντός του ανθρώπου. Το όραμα του Τολστόι όμως, όπως και του Γκάντι, για μια κοινωνία στην οποία θα κυριαρχεί ο Νόμος της Αγάπης και του ανθρώπινου είδους αποδείχθηκε, όπως και στην περίπτωση του Γκάντι και άλλων, ουτοπικό. Η δεσποζούσα επιρροή που εξασκούσε ο Τολστόι σε ένα μεγάλο τμήμα του ρώσικου λαού περιορίστηκε σημαντικά μετά τα αιματηρά γεγονότα του 1905. Το ξέσπασμα της βίας της περιόδου εκείνης επισκίασε το λόγο του, καθότι πολλοί «τολστοϊκοί» εγκατέλειψαν την ιδέα της αντίστασης της ξιφολόγχης και των σφαρών με παθητική αντίσταση, και προσχώρησαν στις τάξεις των επαναστατών.

Ο ειρηνιστής Τολστόι προσπεράστηκε από ένα κύμα της ιστορίας η οποία, ως συνήθως, επαναλαμβάνεται.

«Εκείνο που κατ' εξοχή καταστρέφει την πνευματική ζωή είναι η επιθυμία της κτήσης, της απόκτησης πλούτου. Οι άνθρωποι ξεχνούν ότι παρόλα τα πλούτη, μπορούν να πεθάνουν κάθε στιγμή και ότι ο πλούτος δεν είναι αναγκαίως στη ζωή. Γνωρίζουμε και προβλέπουμε ότι υπάρχει στη γη και τον ουρανό, και θέλουμε να λησμονούμε μονάχα το θάνατο που μας απειλεί κάθε στιγμή».

«Η αληθινή ζωή δόθηκε στους ανθρώπους και γη γνωρίζουν και ακούν τη φωνή της. Αλλά εγκαταλείπουν τον εαυτό τους στις καθημερινές μέριμνες για παροδικά πράγματα και έτσι στερούνται μόνοι τους την αληθινή ζωή. Η αληθινή ζωή μοιάζει με σιμπόσιο που ετοίμασε ένας πλούσιος άνθρωπος και καλεί συνδαιτημόνες. Παρόμοια καλεί η φωνή του πνεύματος όλους τους ανθρώπους. Αλλά μεταξύ των καλεσμένων υπάρχουν μερικοί που εμποδίζονται από τις ασχολίες τους να παραστούν στο σιμπόσιο. Μονάχα όσοι δεν έχουν να φροντίσουν υλικά πράγματα γιατί είναι φτωχοί, μονάχα αυτοί μπορούν να πάνε και αυτοί χορταίνουν»

Λέων Τολστόι, Το Ευαγγέλιο

Εγώ Ειμί ο Άρτος της Ζωής...

Ραβί Ραβίντρα

(Απόσπασμα)

Αυτό που ενδιέφερε – και ενδιαφέρει – το πλήθος δεν ήταν η διδασκαλία ή ο δρόμος που έδειχνε ο Ιησούς Χριστός αλλά τους εντυπωσίαζαν πάντα τα σημεία και τα τέρατα, και έβλεπαν μόνο την επιφάνεια των πραγμάτων. Θεωρώντας Τον σαν τον αναμενόμενο Προφήτη, που σε αυτή την περίπτωση φαίνεται να είναι ταυτόσημο με τον αναμενόμενο Μεσσία, επιθυμούσαν από τον Ιησού να συμμορφωθεί με τις προκατασχετισμένες τους ιδέες για ένα τέτοιο πρόσωπο. Αν και όλη η ζωή και η διδασκαλία Του αφορούν την εσωτερική πνευματική γέννηση, εντούτοις σχεδόν οι πάντες, και σίγουρα το πλήθος, Τον κατανοούσαν μόνο εξωτερικά.

Ο Ιησούς δεν ενδιαφερόταν για το πλήθος που Τον ακολουθούσε εντυπωσιασμένο από τις θαυματουργικές Του δυνάμεις. Η εργασία Του αφορούσε κυρίως το στενό κύκλο των επιλεγμένων μαθητών οι οποίοι, αφού είχαν ήδη εγκαταλείψει όλα τα εγκόσμια ενδιαφέροντά τους, καθώς και τις οικογενειακές τους φροντίδες, μάθαιναν να ακολουθούν τον πνευματικό δρόμο. Απαιτούσε πάρα πολλά από όποιον ήθελε να Τον ακολουθήσει.

Είναι μάταιο να φαντάζεται κανείς ότι χωρίς πραγματική πείνα για την αλήθεια του Πνεύματος και δίχως μεγάλη προετοιμασία προηγουμένως, θα μπορούσε να ακολουθήσει το δρόμο του Ιησού Χριστού. Οι μάξες, τότε και τώρα, ενδιαφέρονταν κυρίως για να χρησιμοποιήσουν τις δυνάμεις Του για τη δική τους προσωπική ευημερία και όφελος και για το όφελος της στενής τους οικογένειας. Παρότι ο Ιησούς προσπάθησε να διαφύγει στα νηώματα όπου θα μπορούσε να διδάξει ανενόχλητος τους μαθητές Του, το πλήθος ακολουθούσε και εκεί. Θα πρέπει να μην ξεχνάμε ότι το εσωτερικό πλήθος είναι αναπόσπαστο κομμάτι κάθε αναζητητή της Αλήθειας, και των ίδιων των μαθητών του Ιησού. Το εσωτερικό πλήθος, όπως ακρι-

βώς και το εξωτερικό, δεν έχει ούτε ενότητα ούτε ενιαίο σκοπό, καθώς κάθε μέλος του είναι απορροφημένο με τη δική του ανακούφιση και επιτυχία. Το πλήθος δεν καταλαβαίνει πολλά, παρὰ μόνο τα επιφανειακά, επηρεάζεται εύκολα και ελάχιστα ενδιαφέρεται για οτιδήποτε άλλο εκτός από τον άρτο και τα θεάματα.

Ο συγγραφέας του Ευαγγελίου (Κατά Ιωάννη) θα πρέπει να είχε κατά νου κυρίως το εσωτερικό πλήθος, επειδή φαίνεται περιέργο ένα εξωτερικό πλήθος να ανέβει τα υψώματα προσδοκώντας από τον Ιησού πραγματικό ψωμί, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι προσκινητές, καθ' οδό προς την Ιερουσαλήμ για την εορτή του Πάσχα, θα είχαν μαζί τους τρόφιμα. Επάνω στα υψώματα, που σημαίνει ακόμη και σε ένα υψηλότερο επίπεδο κατανόησης, υπήρχε μέσα στους μαθητές ένα εσωτερικό πλήθος που επέμενε για την ικανοποίηση των αναγκών του. Ίσως να πεινούσαν και να μην μπορούσαν να παρακολουθήσουν τη διδασκαλία Του γιατί σκέφτονταν την τροφή. Ανάμεσα στο πλήθος ήταν ένα παιδί, ή κάποιος που είχε μια παιδική αθωότητα και ήταν ελεύθερος από φιλοδοξίες. Όπως γνωρίζουμε από τις αναφορές των Ευαγγελίων, οι ίδιοι οι μαθητές είχαν να αγωνιστούν ενάντια στην προσωπική τους φιλοδοξία και την ανταγωνιστική τους διάθεση.

Το αγόρι αυτό φαίνεται να ήταν ο μόνος που είχε μαζί του ψωμί, δηλαδή συμμετοχή στη ζωή και την ύπαρξη του ίδιου του Χριστού (Εδάφιο 6:51). Ο Ανδρέας, αν και είναι αυτός που βλέπει το παιδί, ίσως εξαιτίας της ανταγωνιστικότητάς του προσπαθεί να υποτιμήσει την πνευματική κατάσταση του παιδιού ή του ανθρώπου με την παιδική απλότητα. Ο Ιησούς Χριστός, πάντα διδάσκαλος, άδραξε την ευκαιρία για να διδάξει τους μαθητές ένα σπουδαίο μάθημα, και τους έδειξε την πνευματική υπεροχή της απλής και έμπιστης καρδιάς επάνω στους υπολογισμούς και τις μηχανορραφίες του νου. Πολλαπλασίασε τους άρτους και τα ψάρια και επεξέτεινε περαιτέρω την κατανόηση του παιδιού, έτσι ώστε να χορτάσουν όλοι οι παρόντες παρὰ τις διαφορές νοημοσύνης και επιπέδου μεταξύ τους, υποδεικνύοντας στους μαθητές να μην πετάξουν ακόμη και τα ψίχουλα του άρτου της παιδικής σοφίας. Ακόμη και αυτά ήταν αρκετά να γεμίσουν ένα ολόκληρο κοφίνι για καθένα από τους μαθητές.

Είναι ξεκάθαρο ότι αν δεν υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι αρκετά προετοιμασμένοι να αναγνωρίσουν την πραγματική φύση του Λόγου

και να γίνουν μάρτυρες της παρουσίας Του, ο Λόγος δεν μπορεί να κατέλθει να ενσαρκωθεί και να κατοικήσει μέσα στα ανθρώπινα όντα, ανάμεσά τους. Γι' αυτό η προετοιμασία και η εκπαίδευση είναι ένα απαραίτητο μέρος των δραστηριοτήτων του Ιησού προς τους μαθητές Του. Αλλά ακόμη και με αυτούς, όσο κι αν πρόκειται για μια εκλεκτή ομάδα, το έργο δεν είναι εύκολο.

Κάθε φορά που συμβαίνει κάτι θαυμαστό και μυστηριώδες, απρουσδόκητο σύμφωνα με τους συνηθισμένους φυσικούς νόμους, οι μαθητές εκδηλώνουν δυσπιστία και φόβο. Πάντως, σε αυτήν ακριβώς την κατάσταση του σοκ, υπάρχει ένα άνοιγμα για τους μαθητές, και ο Χριστός για πρώτη φορά εκδηλώνει τη δύναμη και το μεγαλείο του ιερού ονόματος. ΕΓΩ ΕΙΜΙ.

«Εγώ Εγώ ο άρτος της ζωής. Εκείνος που έρχεται σε εμέ δεν θα πεινάσει και εκείνος που πιστεύει σε εμέ δεν θα διψήσει ποτέ. Αλλά όπως σας είπα, αν και με είδατε, όμως δεν πιστεύετε. Καθετί που μου δίνει ο Πατέρας, θα έλθει σε εμέ και εκείνον που έρχεται σε εμέ δεν θα τον βγάλω έξω διότι κατέβηκα από τον ουρανό όχι για να κά-

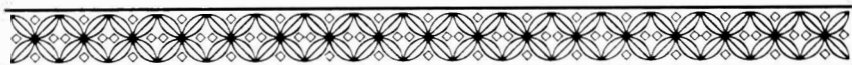
νω το θέλημα το δικό μου αλλά το θέλημα εκείνον που με έστειλε. Τούτο είναι το θέλημα του Πατέρα μου που με έστειλε, να μη χάσω τίποτε από ό,τι μου έχει δώσει αλλά να το αναστήσω την εσχάτη ημέρα. Διότι τούτο είναι το θέλημα εκείνον που με έστειλε: ο καθένας που βλέπει τον Υιό και πιστεύει σε αυτόν, να έχει ζωή αιώνια και εγώ θα τον αναστήσω την εσχάτη ημέρα.»

(Κατά Ιωάννη, 6.35-6.41)

Το ΕΓΩ ΕΙΜΙ έχει διακηρυχθεί ως το πιο μυστηριώδες και ιερό όνομα του Θεού. Η πραγματική του δύναμη φαίνεται να έχει φανερωθεί και δοθεί μόνο σε δυο σπουδαία πρόσωπα σε όλη τη βιβλική φιλολογία. Δηλαδή στον Μωυσή και τον Ιησού Χριστό. Στον πρώτο προσωρινά, στον δεύτερο μόνιμα. Επειδή ο Ιησούς Χριστός ήταν ένα με τον Πατέρα, εξαιτίας αυτού και μόνο μπορούσε να μιλήσει με την εξουσία και τη δύναμη του ιερού ονόματος και, βέβαια, όχι χωριστά από τον Θεό. Η ελληνική έκφραση ΕΓΩ ΕΙΜΙ χρησιμοποιείται στο Ευαγγέλιο του Ιωάννη καθώς και στη μετάφραση των Εβδομήκοντα, την παλαιότερη υπαρκτή μετάφραση της Παλαιάς Διαθήκης που χρονολογείται από το 250π.Χ και είναι γνωστή στους ελληνόφωνους Χριστιανούς, συμπεριλαμβανομένου του Απόστολου Παύλου και των συγγραφέων των Ευαγγελίων. Υπάρχουν ενδείξεις ότι για τους χρήστες της μετάφρασης των Εβδομήκοντα, η έκφραση ΕΓΩ ΕΙΜΙ είχε φθάσει να σημαίνει ένα θείο όνομα.

Οι σχετικοί στίχοι από τον Ισαΐα 43.25, 51.12, 52.6 για παράδειγμα) της μετάφρασης των Εβδομήκοντα, θα μπορούσαν να μεταφραστούν: «Εγώ Είμαι, Εγώ Είμαι Εκείνος που σβήνω και εξαλείφω τις ανομίες σου», «Εγώ Είμαι, Εγώ Είμαι ο προαιώνιος υπάρχων που σε παρηγορώ και σε ενδυναμώνω», και «εκείνη την ημέρα θα μάθει ο λαός μου ότι Εγώ Είμαι αυτό που ομιλώ». Σε αυτά τα παραδείγματα φαίνεται ότι το ΕΓΩ ΕΙΜΙ λειτουργεί ως το αληθινό όνομα του Θεού και εμπεριέχει τη δύναμη και τη ζωή Του. Με αυτό τον τρόπο ο Ιησούς Χριστός χρησιμοποιεί το ΕΓΩ ΕΙΜΙ για να υποδηλώσει την ταύτισή του με τον Θεό και τη συμμετοχή του στη δύναμή Του και στη ζωή Του, και όχι σαν πιστοποίηση της δικής του ιδιαιτερότητας ή μοναδικότητας.

(Πηγή: *The Yoga of the Christ*)

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΗΧΟΥ

Έλενα Π. Μπλαβάτσου

Η περίφημη φράση-μάντρα «ΟΜ ΜΑΝΙ ΠΑΝΤΜΕ ΧΑΜ» μεταφράστηκε εσφαλμένα από τους Ανατολιστές ως: «Χαίρε Πετράδι στο Λωτό». Παρόλο που, κυριολεκτικά, ο ήχος ΟΜ είναι ιερός για τη θεότητα, παρόλο που η λέξη ΠΑΝΤΜΕ σημαίνει «στο Λωτό» και ΜΑΝΙ σημαίνει πολύτιμος λίθος, ούτε οι ίδιες οι λέξεις ούτε η συμβολική τους ερμηνεία έχει αποδοθεί σωστά. Σε αυτή, την πιο ιερή από όλες τις επικλήσεις της Ανατολής, όχι μόνο σε κάθε συνλλαβή της αλλά και σε ολόκληρη τη φράση εμπεριέχεται μια μυστική δυναμική που παράγει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Έχει επτά διαφορετικές έννοιες και μπορεί να προκαλέσει επτά διακριτά, μεταξύ τους, αποτελέσματα, καθένα εκ των οποίων διαφέρει από όλα τα άλλα. Η επτά έννοιες και τα επτά αποτελέσματα εξαρτώνται όχι απλώς από τον τονισμό κάθε συνλλαβής όταν εκφωνείται, αλλά και ολόκληρης της ιερής φράσης. Επίσης, η αριθμητική αξία των γραμμάτων της προστίθεται ή αφαιρείται σύμφωνα με το ρυθμό που χρησιμοποιείται στην εκφώνησή της.

Ας ενθυμείται ο σπουδαστής ότι ο αριθμός υποκρύπτεται στη ρίζα του εκδηλωμένου Σύμπαντος. Οι αριθμοί και οι αρμονικές αναλογίες κατευθύνουν τις πρώτες διαφοροποιήσεις της ομοιογενούς ουσίας, ωθώντας την στη διαμόρφωση ετερογενών στοιχείων. Ο αριθμός και οι αριθμοί θέτουν όρια στη διαμορφωτική δύναμη της Φύσης. Μάθετε την αντιστοιχία των αριθμών της θεμελιώδους αρχής κάθε στοιχείου και των υποδιαίρέσεών του, μάθετε την αλληλεπίδραση και τη συμπεριφορά τους στην απόκρυφη πλευρά της εκδηλωμένης Φύσης, και τότε ο νόμος των αναλογιών θα σας κα-

θοδηγήσει στην ανακάλυψη των μεγαλύτερων μυστηρίων της μακροκοσμικής ζωής. Αλλά, για να φθάσετε έως τη μακροκοσμική, θα πρέπει πρώτα να ξεκινήσετε από την μικροκοσμική ζωή. Να μελετήσετε δηλαδή τον Άνθρωπο, τον μικρόκοσμο, ακολουθώντας σε αυτή την περίπτωση τη μεθοδολογία της Επιστήμης και προχωρώντας επαγωγικά από το ατομικό στο συμπαντικό. Ταυτόχρονα, εφόσον είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός κλειδιού ώστε να αναλυθούν και να κατανοηθούν οι διαφοροποιήσεις του ήχου και οι συνδυασμοί τους, δεν θα πρέπει ποτέ να λησμονείτε την Πλατωνική μέθοδο που αρχίζει με μια γενική εξέταση του όλου και στη συνέχεια κατέρχεται από το κοσμικό στο ατομικό. Είναι η μέθοδος που χρησιμοποιείται στα Μαθηματικά, τη μοναδική Επιστήμη έως σήμερα που είναι ακριβής.

Ας μελετήσουμε λοιπόν τον Άνθρωπο, αλλά αν τον διαχωρίσουμε έστω για ένα λεπτό από το Κοσμικό Όλο, ή τον εξετάσουμε μεμονωμένα από μια μόνο πλευρά του (την υλική) χωριστά από τον «Ουράνιο Άνθρωπο» ή Σύμπαν (που συμβολίζεται με τον Αδάμ-Κάδμο ή το αντίστοιχό του σε κάθε φιλοσοφία) θα καταλήξουμε στη Μαύρη Μαγεία, ή θα αποτύχουν οι προσπάθειές μας με άδοξο τρόπο. Συνεπώς, όταν η μυστική επίκληση OM MANI PANTME XAM κατανοηθεί ορθά, αντί να ερμηνεύεται με τις σχεδόν δίχως ουσία λέξεις «Χαίρε Πετράδι στο Λωτό», διαπιστώνεται ότι εμπεριέχει μια αναφορά στην ακατάλυτη ενότητα μεταξύ Ανθρώπου και Κόσμου, η οποία αποδίδεται με επτά διαφορετικούς τρόπους και έχει τη δυνατότητα επταπλής εφαρμογής σε αντίστοιχον αριθμού επίπεδα σκέψης και δράσης.

Από οποιαδήποτε πλευρά και αν την εξετάσουμε, η φράση σημαίνει «Είμαι εκείνο που είμαι», «Είμαι μέσα σε εσένα και εσύ μέσα σε Εμένα». Με αυτή τη σύνδεση και συνένωση, ο αγνός και καλός άνθρωπος γίνεται ένας θεός. Συνειδητά ή υποσυνείδητα, με την εκφώνηση της επίκλησης θα προκαλέσει ή θα αποβεί ο ίδιος αίτιο αναπόφευκτων αποτελεσμάτων. Στην πρώτη περίπτωση, αν είναι Μνημένος (εννοούμε φυσικά Μύστης της Δεξιάς Ατραπού και μόνον), μπορεί να αποστείλει ένα ενεργητικό ή προστατευτικό κύμα ενέργειας, που θα ωφελήσει και θα προασπίσει όχι μόνο άτομα αλλά και ολόκληρα έθνη ακόμη. Στη δεύτερη περίπτωση,

την υποσυνείδητη, παρότι ένας καλός άνθρωπος μπορεί να έχει πλήρη άγνοια του γεγονότος, εκφωνώντας την αποβαίνει ο ίδιος ασπίδα προστασίας για οποιονδήποτε βρίσκεται πλησίον του.

Αυτά μπορεί να συμβούν με την εκφώνηση *αλλά*, όμως, έχει μεγάλη σημασία ο τρόπος με τον οποίο εξηγείται το γιατί και το πώς προκαλούνται τέτοια φαινόμενα. Μπορούν να επιτευχθούν μόνο αν ερμηνευθεί με σαφήνεια η αληθινή παρουσία και δυναμική των αριθμών στον ήχο και, κατά συνέπεια, στα γράμματα και τις λέξεις. Επέλεξα τη μαγική φράση OM MANI HANTME XAM ως παράδειγμα, εξαιτίας της σχεδόν απεριόριστης δυναμικής της όταν εκφωνείται από ένα Μύστη, καθώς και για τις σχετικές δυνατότητές της όταν εκφωνείται από ένα απλό άνθρωπο. Να είστε πολύ προσεκτικοί όλοι όσοι διαβάζεται τα αναγραφόμενά μου. Μη χρησιμοποιείτε μάταια τέτοιες λέξεις, ή όταν βρískεστε εν βρασμώ ψυχής, για να μην γίνετε εσείς οι ίδιοι το πρώτο θύμα της κακής χρήσης της ή, ακόμη χειρότερα, να μην επισύρετε κινδύνους σε εκείνους που αγαπάτε.

Ένας πολυμαθής Ανατολιστής που σε ολόκληρη τη ζωή του δεν έχει διακρίνει παρά μόνο τις εξωτερικές όψεις των πραγμάτων, θα σας πληροφορήσει με επιπολαιότητα και χλευάζοντας τη «δαιμονία» του Θιβέτ, που ορίζει ότι αυτή η φράση θεωρείται ως η πιο ισχυρή εξασύλλαβη μαγική επίκληση και ότι παραδόθηκε στα έθνη της Κεντρικής Ασίας από τον Padmapani, τον Θιβετανό Cherenzi. Αλλά ποιος είναι ο Padmapani; Καθένας εξ ημών θα τον αναγνωρίσει μόνος του όταν θα είναι έτοιμος. Καθένας εξ ημών έχει μέσα του το «Πετράδι στο Λωτό» είτε το αποκαλούμε Padmapani, Κρίσνα, Βούδα ή Χριστό, ή με οποιαδήποτε άλλη ονομασία θέλουμε να δώσουμε στον εντός ημών Θείο Εαυτό.

Στο μύθο του Padmapani υπάρχουν αναφορές στη δύναμη του ΗΧΟΥ, του ΧΡΩΜΑΤΟΣ και του ΑΡΙΘΜΟΥ, προκειμένου να καλυφθεί με ευφυή τρόπο η αληθινή εσωτερική σημασία της εξιστόρησης. Όποιος τον εξετάζει μόνο από εξωτερική άποψη, δεν διαβάζει παρά άλλον ένα από τους πολλούς ανοήσιμους μύθους δημιουργίας. Ωστόσο, αυτός ο μύθος είναι πλήρης πνευματικών και θείων, φυσικών και μαγικών νοημάτων. Από τον Amitabha – την άνευ χρώματος ή λευκή δόξα – εκπορεύονται τα επτά χρώματα

του πρίσματος. Καθένα εξ αυτών εκπέμπει έναν ανάλογο ήχο διαμορφώνοντας τη μουσική κλίματα με τις επτά νότες. Επειδή η Γεωμετρία μαζί με την Επιστήμη των Μαθηματικών συνδέονται με την Αρχιτεκτονική και, επίσης – σε Συμπαντικό επίπεδο – με την Κοσμογονία, οι δέκα Στιγμές της Πυθαγόρειας Τετρακτύος ή Τετράδας, που έγιναν σύμβολο του Μακρόκοσμου και του Μικρόκοσμου ή του ανθρώπου που είναι εικόνα του κόσμου, υποδιαιρέθηκαν στη συνέχεια σε δέκα επιμέρους στιγμές, και σε αυτό βοήθησε η ίδια η Φύση.

Για τον σπουδαστή που μελετάει τις Εσωτερικές Επιστήμες υπό τη διπλή τους σκοπιμότητα, η οποία είναι: α) να αποδειχθεί ότι ο Άνθρωπος είναι ταιντόσημος – από πνευματική άποψη – τόσο με την Απόλυτη Αρχή όσο και με τη Θεότητα στη Φύση, και β) να διαφανεί η εντός αυτού ύπαρξη των ίδιων δυνατοτήτων σαν εκείνες που ενυπάρχουν στις δημιουργικές δυνάμεις της Φύσης, είναι απαραίτητο ως πρώτη προϋπόθεση να διαθέτει απόλυτη γνώση των αναλογιών μεταξύ Χρωμάτων, Ήχων και Αριθμών. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ιερή φράση της Ανατολής ΟΜ ΜΑΝΙ ΠΑΝΤΜΕ ΧΑΜ, είναι το καλύτερο παράδειγμα άριστου υπολογισμού της αντιστοιχίας ιδιοτήτων και λειτουργιών.

Σε αυτό το μύθο (του Πνευματικού Εγώ, ή Πετραδιού στο Λωτό, συμβόλου του ανδρόγυνου ανθρώπου) κυριαρχούν οι αριθμοί 3,4,7,10 στη σύνθεση της Μονάδας, του Ανθρώπου. Η πρόοδος του σπουδαστή του Αποκρυφισμού εξαρτάται από την απόλυτη γνώση και κατανόηση της έννοιας και της δυναμικής αυτών των αριθμών στους διάφορους και ποικίλους συνδυασμούς τους, στην αμοιβαία αναλογία τους με τους ήχους (ή λέξεις) και τα χρώματα ή συχνότητες των κραδασμών (που αντιπροσωπεύονται από τις δονήσεις της Επιστήμης). Επομένως, θα πρέπει να ξεκινήσουμε την ανάλυση από την αρχική ή πρώτη λέξη της ρήσης, ΟΜ (ή ΑΥΜ).

Η λέξη αυτή είναι ένα «προκάλυμμα» διότι η φράση δεν αποτελείται από έξι αλλά από επτά συλλαβές, δεδομένου ότι η πρώτη εξ αυτών είναι διπλή στη σωστή προφορά της και τριπλή στην ουσία της. Δηλαδή Α – ΥΜ. Αντιπροσωπεύει την παντοτινά κρυμμένη αρχέγονη τριαδική διαφοροποίηση, όχι **από** το Ένα αλλά **μέσα** στο ΕΝΑ Απόλυτο, και επομένως συμβολίζεται με τον αριθμό 4,

την Τετρακτί στο μεταφυσικό κόσμο. Είναι η Μονάδα-ακτίνα ή Aiman, το ύψιστο πνεύμα στον άνθρωπο που, σε συνδυασμό με το buddhi και το manas συνιστούν και αποκαλούνται ανώτερη Τριάδα. Αυτή η τριάδα μαζί με τις τέσσερις κατώτερες αρχές του ανθρώπου περιβάλλεται από μια αιρική ατμόσφαιρα, όπως ο κρόκος του αιγού (ή το μελλοντικό έμβρυο) από το ασπράδι και το κέλυφος. Το γεγονός αυτό κάνει την ατομικότητα κάθε ανθρώπου να εμφανίζεται – στην αντίληψη των ανώτερων όντων από άλλα πνευματικά πεδία – ως σφαίρα ωοειδούς σχήματος, η οποία εκπέμπει μικρότερη ή μεγαλύτερη ακτινοβολία ανάλογα την πνευματική του εξέλιξη.

Αν η λέξη OM (AUM), που αντιστοιχεί στο ανώτερο τρίγωνο, εκφωνηθεί από έναν πολύ άγιο και αγνό άνθρωπο, θα προσελκύσει ή θα αφυπνίσει μόνο τις λιγότερο εξυψωμένες δυνάμεις που ενοικούν στο πλανητικό διάστημα και τα στοιχεία, αλλά ακόμη και στον εντός αυτού Ανώτερο Εαυτό ή «Πατέρα». Αν εκφωνηθεί με το σωστό τρόπο από έναν μέσο αλλά καλό άνθρωπο θα τον ενδυναμώσει ηθικά, ιδιαιτέρως αν μεταξύ δύο συνεχόμενων OM (AUM) διαλογισθεί με ένταση στο εντός αυτού υπάρχον OM, εστιάζοντας όλη την προσοχή του στην Ανείπωτη Δόξα. Αλίμονο όμως στον άνθρωπο εκείνο που τολμά να το εκφωνήσει ύστερα από διάπραξη κάποιου ατοπήματος. Διότι τότε θα προσελκύσει στη δική του ακάθαρτη ατμόσφαιρα μόνο εκείνες τις αόρατες παρούσες και ενέργειες που, σε άλλη περίπτωση, δεν θα μπορούσαν να διαπεράσουν το θείο περίβλημα της αύρας του.

Το AUM (ή OM) είναι η πηγή του Αμίν, που δεν είναι λέξη Εβραϊκή αλλά, όπως και το Αλληλούια, οι Εβραίοι την έλαβαν από τους Χαλδαίους. Η τελευταία αυτή (Αλληλούια) επαναλαμβανόταν συχνά σε ορισμένες μαγικές επιγραφές επάνω σε κύπελλα και δοχεία που ανακαλύφθηκαν ανάμεσα στα ερείπια της Βαβυλώνας και της Νινευή. Η λέξη «Αμίν» δεν σημαίνει «ας γίνει» ή «αληθώς», αλλά στη μακρινή αρχαιότητα είχε σχεδόν την ίδια έννοια με το AUM. Οι Εβραίοι Ταναϊμ (οι Μυημένοι) τη χρησιμοποιούσαν για τον ίδιο λόγο όπως οι Άριοι Μύστες το AUM, έχοντας ανάλογη επιτυχία κατά τη χρήση της. Η αριθμητική αξία του AMeN στο εβραϊκό αλφάβητο είναι 91, όμοια με τη συνολική

αριθμητική αξία του συνδυασμού των λέξεων YHWH και ADoNaY(26+65=91). Αμφότεροι όροι σημαίνουν την επιβεβαίωση του όντος, ή την ύπαρξη του δίχως φίλου «Κυρίου» εντός ημών. Το YHWH ή Jah-Havah, ή ανδρόγυνο επί του γήινου πεδίου, εφευρέθηκε από τους Εβραίους που τώρα το χρησιμοποιούν ως Θεό Jehovah ενώ, στην πραγματικότητα και στην κυριολεξία, σημαίνει ο «παρέχων ύπαρξη» και ο «λαμβάνων ζωή».

Οι σπουδαστές της Δύσης γνωρίζουν ελάχιστα, ή δεν γνωρίζουν τίποτε για τις δυνάμεις που ενυπάρχουν στον Ήχο ή τις Ακασικές δονήσεις, τις οποίες μπορεί να θέσει σε κίνηση μόνο εκείνος που κατανοεί τον τρόπο της σωστής εκφώνησης ορισμένων λέξεων και ήχων. Το OM, για παράδειγμα, ή OM MANI PANTME XAM, έχει πνευματική συγγένεια με τις κοσμικές δυνάμεις, αλλά δίχως τη γνώση της φυσικής διευθέτησης ή της σειράς των συλλαβών του πολύ λίγα πράγματα μπορούν να επιτευχθούν. Το OM είναι φυσικά το AUM που μπορεί να εκφωνηθεί με δύο, τρεις ή επτά συλλαβές ενεργοποιώντας, αντίστοιχα, διαφορετικούς κραδασμούς. Τα γράμματά του, ως φωνητικοί ήχοι, αντιστοιχούν στις νότες της μουσικής και επομένως σε αριθμούς και χρώματα.

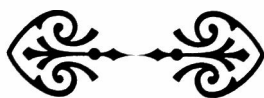
Η Εσωτερική Επιστήμη διδάσκει ότι κάθε ήχος στον ορατό κόσμο αφυπνίζει τον αντίστοιχό του στα αόρατα βασίλεια, και ωθεί μια δύναμη ή άλλη ενέργεια σε δράση στην απόκρυφη πλευρά της Φύσης. Επιπλέον, κάθε ήχος αντιστοιχεί σε ένα χρώμα και έναν αριθμό (μια πνευματική, ψυχική και φυσική δύναμη), καθώς και σε μια αίσθηση επί ενός πεδίου. Όλα αυτά έχουν την αντήχησή τους σε κάποιο από τα μέχρι τώρα ανεπτυγμένα στοιχεία της Φύσης και, ακόμη, επί του γήινου πεδίου, στις Ζωές που κατακλύζουν την ατμόσφαιρα της Γης, ωθώντας τα όλα σε δράση. Έτσι, αν μια προσευχή δεν εκφωνηθεί νοερά και δεν απευθυνθεί στον εντός ημών «Πατέρα», στη σιωπή και την απομόνωση του «άδιτου» στον άνθρωπο, είναι πιο πιθανό να επιφέρει καταστροφικές συνέπειες παρά ευεργετικές, διότι τα πλήθη έχουν ολοσχερή άγνοια όσων μπορεί να προκαλέσει. Προκειμένου να επέλθουν ευεργετικά αποτελέσματα, η προσευχή πρέπει να εκφωνείται από «κάποιον που γνωρίζει πώς να γίνεται ακουστός εν σιωπή». Διότι τότε δεν είναι πλέον απλώς μια προσευχή αλλά μια εντολή.

Για ποιο λόγο αναγράφεται ότι ο Ιησούς απαγόρευσε στους μαθητές και τους ακολούθους Του να μεταβαίνουν στις δημόσιες συναγωγές; Σίγουρα, κάθε προσειχόμενος άνθρωπος δεν ήταν υποκριτής και ψεύτης, ούτε Φαρισαίος που αγαπούσε να προσεύχεται δημοσίως ώστε να τον παρατηρούν οι άλλοι. Υποθέτουμε λοιπόν ότι ο Ιησούς είχε τους λόγους του. Τους ίδιους λόγους που ωθούν τον έμπειρο Αποκριφιστή να απαγορεύει στους μαθητές του να συγχάζουν σε πολυπληθείς τόπους, σήμερα όπως και τότε, και να αποφεύγουν θρησκευτικές συγκεντρώσεις ή χώρους πνευματιστικών συνεδριών, εκτός και αν οι ίδιοι συμπλέουν ψυχικά με το εκεί πλήθος.

Υπάρχει μια συμβουλή για τους αρχάριους που δεν καταφέρνουν να αποφύγουν τα πλήθη. Είναι μια συμβουλή που ίσως ακουστεί δεισιδαιμονική σε μερικούς, αλλά όταν υπάρχει απουσία απόκρινης γνώσης, η συμβουλή μπορεί να αποβεί αποτελεσματική και ωφέλιμη. Όπως γνωρίζουν πολύ καλά οι αστρολόγοι, οι ημέρες της εβδομάδος δεν ακολουθούν τη σειρά της θέσης των πλανητών στο στερέωμα, από τους οποίους έλαβαν τα ονόματά τους. Είναι γεγονός ότι οι αρχαίοι Αιγύπτιοι και οι Ινδοί είχαν διαιρέσει την ημέρα σε τέσσερα τμήματα, και ότι είχαν θέσει κάθε ημέρα υπό την προστασία ενός πλανήτη. Κάθε ημέρα έλαβε το όνομά της από τον πλανήτη που κυβερνούσε και προστάτευε το πρώτο τμήμα της, ή την αυγή. Ας προστατεύει λοιπόν ο σπουδαστής τον εαυτό του από τις στοιχειακές «Δυνάμεις του Αέρα», που κατακλύζουν τους δημόσιους χώρους, φορώντας ένα δακτυλίδι με πέτρα στο χρώμα του πλανήτη που κυβερνάει κάθε ξεχωριστή ημέρα ή, αλλιώς, ένα δακτυλίδι από μέταλλο που να είναι συγγενές προς το συγκεκριμένο πλανήτη.

Η καλύτερη προστασία από όλες, βέβαια, είναι η αγνή συνείδηση και η αποφασιστική επιθυμία του μαθητή να ευεργετήσει την Ανθρωπότητα.

(Πηγή: *Collected Writings tom. XII*)

Από τις διδασκαλίες των Σικχ

ΚΙΡΤΑΝ

Η Ουράνια Μουσική

Γκουρού Αμάρ Ντας

Γκουρού Ραμ Ντας

(Αποσπάσματα διδασκαλίας)

«Ποιο πάθος δεν μπορεί η Μουσική να διεγείρει και να δαμιάσει;»

ΝΤΡΑΪΝΤΕΝ

Η ενόργανη και η φωνητική μουσική παίζουν ένα σημαντικό μέρος σε σχεδόν όλες τις θρησκευτικές συναθροίσεις των Γιόγκι, των Ινδών, των Σούφι, των Χριστιανών και των Σικχ. Συνήθως, όταν οι ύμνοι των αγίων ψέλνονται με συνοδεία μουσικών οργάνων, έχουμε το «Κιρτάν». Αυτή η μουσική – φωνητική ή οργανική – έχει μεγάλη απήχηση στο νου εξαιτίας της ελκυστικής της δύναμης. Ακινητοποιεί για λίγο το νου και τις λεπτές ικανότητες.

Ο καθένας από εμάς έλκεται από το ένα ή από το άλλο των εξής δύο πραγματίων: Από τα ωραία σχήματα και σχέδια, ή τη γλυκιά μουσική. Η τελευταία είναι πάρα πολύ πιο σαγηνευτική από τα πρώτα. Έχει μια συναρπαστική επίδραση σε όλα τα ζωντανά πλάσματα. Πάρτε για παράδειγμα το γοργοπόδαρο ελάφι, τον κλαδοκέρατο μονάρχη. Κανένα άγριο άλογο δεν μπορεί να παραβγεί μαζί του. Αλλά παγιδεύεται και αιχμαλωτίζεται από τους κυνηγούς με τη δύναμη της μουσικής. Ο κυνηγός φυσά το κέρασ του και το ελάφι έλκεται από αυτό και γρήγορα παραδίνεται στη δύναμη της μουσικής. Όμοια και το δηλητηριώδες φίδι ξεχνά, για λί-

γο, τη φύση του κάτω από την επίδραση της φλογέρας του μάγου των φιδιών και περνά τον υπόλοιπο χρόνο της ζωής του κλεισμένο μέσα σε πανέρι.

Η επίδραση της μουσικής στους ανθρώπους είναι επίσης τρομερή αλλά αισθάνεται κανείς καταγοητευμένος μόνο κατά τη διάρκεια της μουσικής. Δεν πηγαίνει πάνω από τη συγκινητική επίδραση αλλά παραμένει στη σφαίρα των στοιχείων. Από τη μελέτη της ιερής γνώσης και των διδαγμάτων των Διδασκάλων μαθαίνουμε ότι η Εσωτερική Μουσική της ψυχής, ή το Πηχτικό Ρεύμα ή Αρμονία, εξακολουθεί ακατάπαυστα μέσα σε κάθε άτομο και μπορεί, αν έλθει κανείς σε επαφή μαζί της και την ακούσει με προσοχή, να οδηγήσει στην τελική σωτηρία. Στο Γκρανθ Σαχίμπ αυτό περιγράφεται ως Άκχαντ Κιρτάν ή Ατέλειωτη Αρμονία.

«Σε αυτή την εποχή μάθε πως Σαμπτ είναι το Κιρτάν. Αφοσίωση στο Σαμπτ διασχορπίζει κάθε εγωισμό.»

(Λζα, Μ3)

«Το φιλορημένο Νάαμ (Λόγος) είναι το γνήσιο Κιρτάν του Κυρίου στην Κάλα Γιούγκα, και είναι η ουσία όλης της αφοσίωσης. Μπορεί κανείς να ασχοληθεί στο Κιρτάν του Χάρι Νάαμ μέσω των διδαγμάτων του Διδασκάλου.»

(Κάντρα Ουόκ Σάλοκ, Μ4)

Σε αυτή τη Σιδερένια Εποχή, την τελευταία στη σειρά των κυκλικών εποχών, δεν υπάρχει καμιά άλλη πνευματική άσκηση τόσο καρποφόρα και αποτελεσματική όσο το Κιρτάν, ή Νάαμ, ή Χάρι Κιρτάν (το Τραγούδι του Κυρίου), και αυτό είναι το άλφα και το ωμέγα όλων των ειδών των θρησκευτικών και των αξιολογών έργων.

«Στην τέταρτη Εποχή, ω Ανθρώπε! Το Νάαμ είναι ένας ανεκτίμητος θησαυρός. Η Επανάληψη, οι ανστηρές πειθαρχίες και τα ταξίδια για προσκίνημα ταίριαζαν στις προηγούμενες εποχές. Σε αυτή την εποχή, το Κιρτάν του Χάρι Νάαμ είναι το ανώτατο φάρμακο.»

(Μπιλάοναλ, Μ3)

«Αυτή είναι η εποχή του Χάρι Κιρτάν και το Χάρι Νάαμι είναι η ανώτατη αφοσίωση. Ω, σπείρε τον αγρό σου με τους σπόρους του Χάρι Νάαμι. Η σπορά όλων των άλλων σπόρων δεν θα ωφεληθεί σε τίποτε. Δεν είναι τίποτε άλλο παρά χάσιμο χρόνου και κόπου.»

(Άζα, M4)

Μπορεί κανείς να έχει μια ζωντανή επαφή ή επικοινωνία με αυτό το Κιρτάν με τη χάρη κάποιου Διδασκάλου της Αλήθειας.

«Το κορυφαίο κόσμημα του Ραμ Νάαμι Κιρτάν (της Θείας Μελωδίας) το έχει ο Διδάσκαλος, και σε αυτόν που ακολουθεί τα διδάγματα του Διδασκάλου, ο Διδάσκαλος το κάνει να εκδηλωθεί μέσα του.»

(Κάλιαν, M4)

Στις γραφές αναφέρεται ότι μόνο εκείνοι που έρχονται σε στενή επαφή με κάποιο Διδάσκαλο της Αλήθειας μπορούν να ασκήσουν και να επικοινωνήσουν με το Χάρι Κιρτάν. Με την αφοσίωση στον Διδάσκαλο μπορεί κανείς να έλθει σε επαφή με τη Μεγάλη Αρμονία.

«Αυτός που είναι αφοσιωμένος σε έναν Σατγκουρού είναι πάντοτε απασχολημένος στο Χάρι Κιρτάν.»

(Ουαντχάνς Ουώρ, M4)

«Σε αυτή την εποχή το Χάρι Κιρτάν είναι η ανώτατη πειθαρχία γιατί συναντά κανείς το Χάρι μέσω του Σατγκουρού (Διδασκάλου της Αλήθειας). Θα θυσιάσω τον εαυτό μου στον Διδάσκαλό μου γιατί είναι Εκείνος που εκδήλωσε μέσα μου τον κρυμμένο Λόγο.»

(Τζαϊτάρι, M4)

«Εκείνοι που ακολουθούν τον Σατγκουρού ακούν πάντα τη θεία Αρμονία. Το ελιξίριο του Λόγου κατοικεί μέσα τους και απορροφούνται στον Αληθινό Ήχο.»

(Ουάντχ Ουώρ, M4)

Το Χάρι Κιρτάν είναι ένα αγνό δώρο από τον Διδάσκαλο και δεν το αξίζει κανείς ωστόσο υπερβεί το σώμα. Ακριβώς όπως ένας μαγνήτης έλκει ένα κομμάτι σίδηρο, όμοια και το Ντοιν ή ο Λόγος που πηγάζει από τη θεότητα έλκει την ψυχή και την τραβάει πάνω μέχρι τα πόδια του Κυρίου. Ο ανθρώπινος νους πάντοτε λαχταρά τις απολαύσεις του ενός είδους ή του άλλου, αλλά καμιά γήινη απόλαυση δεν μπορεί να τον εξασφαλίσει καμιά βαθμίδα σωτηρίας. Το μόνο φάρμακο για να ακινητοποιηθεί ή να δαμαστεί ο νους είναι το Χάρι Κιρτάν ή Νάμι, που ακούγοντάς το, αυτό το υδροκέφαλο γίδι μεθά κατά κάποιο τρόπο από κάποιο μαγικό ποτό και παραμένει ακίνητο σαν σε έκσταση θανάτου, χωρίς να θυμάται τα αισθητήρια όργανα μέσω των οποίων συνήθως εργάζεται.

Οποιοσδήποτε έχει δαμάσει το νου του αναγκάστηκε να το κάνει μέσω του Νάμι (Λόγου) ή Χάρι Κιρτάν. Με Αυτό η ψυχή ξυπνά από τον αιώνιο ύπνο της και υψώνεται σε κοσμική και υπέρκοσμική ενημερότητα. Αυτή είναι μια νέα γέννηση, η γέννηση του πνεύματος, που ονομάζεται αναγέννηση ή ανάσταση. Στο εξής το πνεύμα διαφεύγει από τα δίκτυα των καρμικών εντυπώσεων οι οποίες καπνιάζονται και γίνονται άκαρπες. Αποδίνει το Βασίλειο του Θεού στο πνεύμα και του χαρίζει αιώνια ειρήνη και σωτηρία.

«Και θέλω να σας δώσω νέα καρδιά, και νέο πνεύμα θέλω να εμβάλω μέσα σας.»

(Ιεζεκιήλ)

Η εκδήλωση του Ηχητικού Ρεύματος εξαρτάται λοιπόν από τη γλυκιά Θέληση και Ευχαρίστηση ενός Διδασκάλου της Αλήθειας, και δεν μπορεί κανείς να έλθει σε επαφή με Αυτό ωστόσο υπερβεί το αισθητό πεδίο του φυσικού σώματος. Αυτός είναι ο μόνος δρόμος προς τη Σωτηρία από τη σκλαβιά του νου και της ύλης. Δεν υπάρχει κανένας άλλος δρόμος.

«Όλες οι εκπολιτικές χειρονομίες και τα τραγούδια δεν ωφελούν έναν που είναι τυφλός και κουφός. Γεμάτος από απληστία και σκεπτικισμό εσωτερικώς, δεν μπορεί να έχει το Ουράνιο Φως για να τον οδηγήσει στο Μονοπάτι.»

(Αζα, Μ1)

«Ενώ είναι απασχολημένος κανείς σε αμαρτωλές επιδιώξεις, τραγουδά τραγούδια (Ράγγας) και μαρτυρεί την αλήθεια αυτών που αυτά λένε, μη γνωρίζοντας ότι χωρίς το Λόγο όλα είναι μια φάρσα.

(Ραγκ Άζα, M1)

Το Κιρτάν είναι η Σωτήρια Χορδή της Ζωής για όλους.

«Ο νους πειθαρχείται μέσω του Χάρι Κιρτάν (του Τραγουδιού του Κυρίου). Οποιοσδήποτε τραγουδά για τον Κύριο, ακούει ή επαναλαμβάνει τους ύμνους Του, αυτός είναι σίγουρα σωσμένος.»

(Ντεβ Γκαντχ, M5)

«Όπως με δίδαξε ο Διδάσκαλος, έτσι και κηρύσσω. Άκουσε αυτό που λέει ο Νανάκ: Μόνο με το Κιρτάν σώζεται κανείς.»

(Γκάουρι, M5)

(Πηγή: Νάαμ ή Λόγος – Ο Δημιουργός του Σύμπαντος)

Η ιδέα του αγαθού δύσκολα είναι ορατή. Όταν όμως γίνει ορατή, φέρνει στο λογισμό πως αυτή είναι η αιτία της αρετής και της ομορφιάς.

Τη γλυκύτητα της ηδονής που παρέχει η θέα του Όντος, είναι αδύνατο να τη δοκιμάσει άλλος εκτός από τον φιλόσοφο.

Φιλόσοφος και πλήθος είναι αδύνατο να συνυπάρχουν. Αναγκαστικά οι φιλόσοφοι θα κατηγορούνται από το πλήθος.

Η δειλή και ανεύθυνη φύση δεν μπορεί να έχει κανένα δικαίωμα επάνω στην αληθινή φιλοσοφία.

Αληθινοί φιλόσοφοι είναι εκείνοι που βρίσκουν ευχαρίστηση στη θέα της αλήθειας.

Πλάτων - Πολιτεία

λομαι ἤδη τὸν λόγον... μοι φαίνεται εἰκότως
 ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν... τὸν βίον θαρρεῖν
 μέλλον ἀποθνήσκειν... πέντα οἶσε-

Filmstud edition Antik und Mittelalterliche Bildwerke
 Museum Bonn, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η ΕΥΤΥΧΙΑ

Χαράλαμπος Μπάρακλης

Η ευτυχία είναι μια ευχάριστη και έντονη συναισθηματική κατάσταση, μια αγαλλίαση της ψυχής. Για την κατάσταση αυτή θα πρέπει να συντρέχουν ορισμένοι βασικοί όροι. Πρωτίστως, να έχει ο άνθρωπος υγεία. Ένας οριστικός ὕμνος λέει:

«Μακάρια Ὑγία πον φέρεις την ευτυχία, μητέρα όλων ανεξαιρέτως.»

(Ὕμνος Ὑγείας 2, Herman)

Έπειτα, να διαθέτει τα απαραίτητα υλικά για τη συντήρησή του και την πνευματική του ανάπτυξη. Και τέλος να χαίρει της ελευθερίας του λόγου και της δράσης. Πολλοί άνθρωποι δεν απολαμβάνουν την ευτυχία γιατί οι ίδιοι την εμποδίζουν με τις ιδέες και τα συναισθήματα που έχουν. Οι αιτίες που δεν χαίρονται την ευτυχία είναι:

A) Η παράβαση των φυσικών και ηθικών νόμων που επιφέρει δοκιμασίες. Μια σοφή λαϊκή ρήση λέει:

«Ο καθένας θα βρει εκείνο που κάνει.»

B) Η ανθρώπινη κακία που δημιουργεί τη φρικωδέστερη κόλαση στην ανθρωπότητα, επίσης ο εγωισμός και η πλεονεξία.

Γ) Η σωρεία των πεπλανημένων αντιλήψεων. Επιδιώκει ο άνθρωπος πράγματα που νομίζει ότι είναι καλά και τα οποία τον οδηγούν στον πνευματικό του κατήφορο.

Ο Πλούταρχος τονίζει:

«Την ευτυχία και τη μακαριότητα δεν φέρνουν ούτε τα πολλά χρήματα ούτε ο όγκος των υλικών πραγμάτων, ούτε η εξουσία ούτε η ισχύς, αλλά η έλλειψη στενοχωρίας, η πραότητα των παθών και η διάθεση της ψυχής όταν είναι σύμφωνη με τη Φύση.»

(Ηθικά, 37A)

Ο Σωκράτης, όταν ρωτήθηκε ποιοι είναι ευτυχείς, απάντησε:

«Αυτοί που έχουν και καλά αισθήματα και φρόνηση.»

(Ανθολόγιο Στοβαίου, ΡΓ 19)

Ο Πλάτων συμπληρώνει:

«Ο άνδρας και η γυναίκα είναι ευτυχείς όταν είναι καλοί και αγαθοί. Το αντίθετο, δυστυχείς είναι οι άδικοι και οι πονηροί.» Και ακόμη: «Ευτυχέστατος είναι εκείνος που δεν έχει κακία στην ψυχή του, γιατί αποδείχθηκε ότι αυτή είναι το μεγαλύτερο από τα κακά.»

(Γοργίας, 470E 478E)

Ο Λέων Τολστόι ταυτίζει την ευτυχία με την αγάπη:

«Για να είσαι ευτυχής αρκεί να αγαπάς, να αγαπάς με αυταπάρηση, να αγαπάς τους πάντες και τα πάντα. Να απλώνεις σε όλες τις μεριές τον αραχνούφαντο ιστό της αγάπης και να ρουφάς όσους πέφτουν μέσα του.»

(Οι Κοζάκοι, κεφ.28)

Και σε άλλο του κείμενο γράφει: «Ευτυχία θα πει να ζεις σύμφωνα με τη Φύση.»

(Περιοδικό Νέα Εστία, τόμος ΞΗ, 1960)

Ο Νίκος Καζαντζάκης θεωρεί σημαντικό για την ευτυχία την εκπλήρωση του καθήκοντος. Στο έργο του «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» (σελ. 346), λέει:

«Αρχίζω να νομίζω πως τώρα μονάχα ξέρω τι θα πει ευτυχία. Τώρα μονάχα το καταλαβαίνω γιατί το ξω, το παμπάλαιο ρητό της Χρηστομάθειας. Ευτυχία θα πει να κάνεις το χρέος σου. Κι όσο πιο δύσκολο το χρέος, τόσο πιο μεγάλη η ευτυχία»

Σημαντικός παράγοντας της ευτυχίας είναι η φυσική ζωή, η οποία εξασφαλίζει την υγεία και την ευεξία του σώματος. Επιπλέον, η ελευθερία σε όλες τις ενέργειες του ανθρώπου είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ευτυχία. Ζωή σκλάβια, αλυσοδεμένη από το περιβάλλον και τις προλήψεις είναι κάτι ασυμβίβαστο με την ευτυχία. Αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι υποστήριξαν ότι την ευτυχία την δίνει η γνώση των θείων αληθειών.

Κατά τον πυθαγόρειο φιλόσοφο Μέτωνα, *«αρχή, αιτία και κανόνας της ανθρώπινης ευδαιμονίας είναι η γνώση των θείων και εκείνων που έχουν πνευματική αξία»* (Ανθολόγιο Στοβαίου, Α64).

Την ίδια γνώμη είχε και ο επιφανής προσωκρατικός φιλόσοφος Εμπεδοκλής:

«Ευτυχής είναι εκείνος που έχει αποκτήσει πλούτο θείων γνώσεων»

(Απ. 133, Diels Kranz)

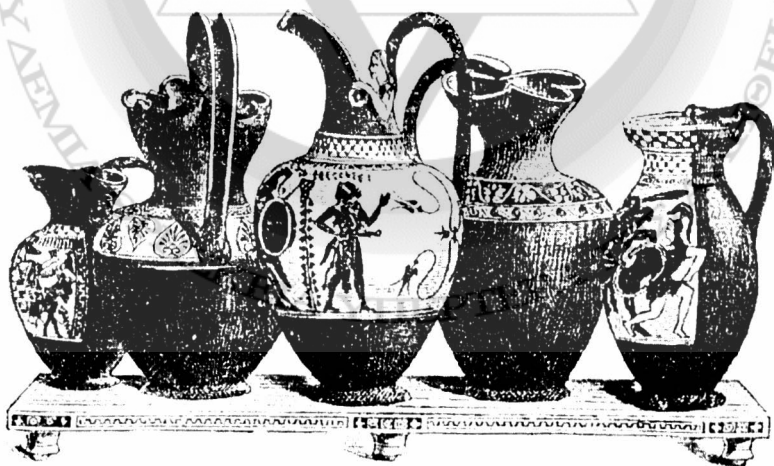
Ο φιλοσοφημένος άνθρωπος, όταν υπάρχουν οι βασικοί όροι, χαίρεται τη ζωή, ζει σύμφωνα με τη Φύση, κατακλύζεται από αγάπη προς το Παν. Έχει απαλλαγεί από τους φόβους, από τα παντοειδή δεσμά και προσαρμόζεται στα γεγονότα που του συμβαίνουν έξω από τη δική του θέληση. (Μάρκος Αυρήλιος, Τα Εἰς ἑαυτόν, Θ, λα) Αυτός ο άνθρωπος ζει στην ευτυχία. Ο Αντώνιος Ανδριανόπουλος καθορίζει την ευτυχία με τα ακόλουθα λόγια:

«Το να αγκαλιάζεις το Σύμπαν με τη σκέψη και το συναίσθημα και να αισθάνεσαι το θερμό αγκαλιασμό του, αυτό είναι ευτυχία. Το να αισθάνεσαι την ομορφιά της Φύσης, την αγνότητά της, το φως της, να τα καταλαβαίνεις βαθιά, αυτό είναι ευτυχία. Το να χαίρεσαι την ομορφιά του ήλιου, να απορροφάς με όλους σου τους πόρους το φως των ακτινών του και να φωτίζεις με αυτές την ψυχή σου, αυτό είναι ευτυχία. Το να βλέπεις την αρμονία που συνέχει το Παν (...), το να απολαμβάνεις σαν μια υπέροχη συμφωνία τον ψιθυρισμό των δάσους, τον παγλασμό του γήματος, το σφύριγμα των ανέμων και αυτή τη στιγμή να μη ζητάς τίποτε άλλο, αυτό είναι ευτυχία. Το να αισθάνεσαι

τη ζωή σου γεμάτη φως να τα έχει όλα και να μη σου λείπει τίποτε, να μη ζητάς τίποτε, αυτό είναι ευτυχία.»

«Το να αισθάνεσαι τον εαυτό σου ελεύθερο, να μην εξαρτάσαι από πουθενά και από κανένα, να μπορείς να κινείσαι ελεύθερα χωρίς εμπόδια και φραγμούς, αυτό είναι ευτυχία. Το να χαίρεσαι πάντοτε τη χαρά της παρούσας στιγμής, χωρίς σκέψεις, χωρίς μέριμνες, αυτό είναι ευτυχία. Το να αισθάνεσαι την ύπαρξή σου μέσα στην αιωνιότητα, να αισθάνεσαι την ηδονή, που αισθάνεσαι μόνο με την αίσθηση ότι ζεις, όταν έχεις τη βαθιά αίσθηση της ζωής, αυτό είναι ευτυχία. Το να απολαμβάνεις τη ζωή με όλες τις αισθήσεις σου, την ομορφιά της, τη θειότητά της, αυτό είναι ευτυχία. Το να αισθάνεσαι ότι είσαι μια ύπαρξη θεϊκής καταγωγής με προοπτική απέραντης πνευματικής σταδιοδρομίας, αυτό είναι ευτυχία. Αρμονία προς τη Φύση, αρμονία προς το περιβάλλον, αρμονία εσωτερική μεταξύ σκέψης και συναισθήματος, αυτό είναι ευτυχία.»

(Πηγή: Ο Άνθρωπος σε αρμονία με τη Φύση
- Γνώση και Τρόπος Ζωής)

Ο ΘΕΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ

*Timothy Freke
Peter Gandy*

«Και όταν θα τον πιάσετε, θα τον λιθοβολήσετε μέχρι θανάτου. Θα καταραστεί την ώρα που έφερε στη Θήβα τις βακχικές τελετές του. Ότι και αν είναι ο άνθρωπος αυτός, δεν είναι, τάχα, η αλαζονεία του προσβολή; Δεν κέρδισε γι' αυτό σκονιί γύρω από το λαιμό του;»

(Ευριπίδης – Βάκχες)

Στο έργο του Ευριπίδη ο Διόνυσος είναι ένας ξένος με μακριά μαλλιά που φέρνει μια καινούργια θρησκεία. Ο βασιλιάς Πενθέας, που είναι ένας τύραννος, δεν πιστεύει στον Διόνυσο και τον κατηγορεί ότι φέρνει «αυτή την καινούργια αρρώστια που ρυπαίνει τη χώρα». Στέλνει τους ανθρώπους του να συλλάβουν τον αθώο θεό κομπάζοντας οργισμένος με τις ιστορίες περί της θεϊκής καταγωγής του Διονύσου, που αφήνεται παθητικά να συλληφθεί και να φυλακιστεί. Ο φρουρός που τον φοβάται διηγείται στον Πενθέα όλα τα θαυμαστά πράγματα που είδε να κάνει ο Διόνυσος: «Βασιλιά μου αυτός ο άνθρωπος ήρθε εδώ με ένα φορτίο θαύματα». Ο βασιλιάς όμως ανακρίνει τον Διόνυσο που δεν υποκλίνεται μπροστά στην εξουσία του, και που απαντά στις απειλές λέγοντάς του: «Δεν ξέρεις τι κάνεις, τι λες, ούτε ποιος είσαι». Όταν οι φρουροί παίρνουν τον Διόνυσο, αυτός τους απειλεί με θεϊκή εκδίκηση προαναγγέλλοντας:

«Όμως σας προειδοποιώ. Ο Διόνυσος που εσείς λέτε ότι είναι νεκρός, θα επιστρέψει ταχύτατα για να εκδικηθεί για τούτη την ιερουσύλια.»

Στην παράδοση των Μυστηρίων πολλοί μεγάλοι φιλόσοφοι βρήκαν άδικο θάνατο από τα χέρια τυραννικών αρχόντων. Ένας από αυτούς ήταν ο Σωκράτης που κατηγορήθηκε πως ήταν αρετικός. Κατά τον αθηναϊκό νόμο η ποινή γι' αυτό το έγκλημα ήταν θάνατος, εκτός αν ο συνήγορος πρότεινε μια εναλλακτική ποινή αποδεκτή από τους δικαστές. Οι Αρχές των Αθηνών ήλπιζαν πως ο Σωκράτης θα γλίτωνε το θάνατο πληρώνοντας ένα πρόστιμο και φεύγοντας ήσυχια για την εξορία. Ο Σωκράτης, αρνούμενος να συμβιβαστεί με τους διώκτες του, προσφέρεται να πληρώσει μια μίνα, ποσό εξευτελιστικό, αναγκάζοντας έτσι τις Αρχές να του επιβάλλουν την ποινή του θανάτου. Κάποιοι από τους μαθητές του προθυμοποιήθηκαν να πληρώσουν «τριάντα ασημένια νομίσματα» γι' αυτόν, αλλά κάτι τέτοιο θα σήμαινε προδοσία για τον Σωκράτη που επιθυμούσε να μείνει πιστός στις αρχές του, και έτσι θανατώνεται πίνοντας κώνειο. Ήταν άφοβος μπροστά στο θάνατο γιατί του είχαν πει, στο όνειρό του, πως θα αναγεννιόταν τρεις μέρες μετά το θάνατό του (Κρίτων, 44β).

Υπήρξαν επίσης πολλοί στωικοί φιλόσοφοι που η έλλειψη σεβασμού τους προς τις ρωμαϊκές αρχές οδήγησε στο θάνατό τους, αλλά τον αποδέχθηκαν πρόθυμα. Ο στωικός Επίκτητος περιγράφει έναν φιλόσοφο που αντιμετωπίζει με ανοχή την ποινή της εκτέλεσής του, λέγοντας στον αυτοκράτορα:

«Πάρτε το σώμα μου ή την περιουσία μου, αλλά μην επιχειρήσετε να κατευθύνεται την ηθική μου πρόθεση. Εσύ θα παίζεις το ρόλο σου κι εγώ το δικό μου, και αυτό θα γίνει χωρίς μεμψιμοιρία.»

(MacMullen, R – 1966)

Οι αρχαίοι πίστευαν πως ο θεός των Μυστηρίων δίδαξε στους ανθρώπους την τέχνη της καλλιέργειας των σιτηρών και της αμπέλου, για την παραγωγή του άρτου και του οίνου. Στις «Βάκχες» ο Ευριπίδης αποκαλεί τον άρτο και τον οίνο «δύο υπέρτατες δυνάμεις στα ανθρώπινα», το ένα στερεό που διατηρεί το σώμα και το άλλο ρευστό που διεγείρει το μυαλό. Ο θεός των Μυστηρίων λοιπόν ταυτιζόταν συμβολικά με τον άρτο και το σίτο από τον οποίο προέρχεται. Λέγεται πως ο Ορφέας γνώρισε το θάνατο διαμελισμένος, συμβολίζοντας έτσι το αλώνισμα του σίτου για να γίνει αλεύρι, ενώ τα οστά και το κεφάλι του Αδώνιδος λέγεται πως αλέστηκαν σε μύλο και σκορπίστηκαν στον άνεμο. Ο Διόνυσος ταυτί-

ζεται με την άμπελο και τον οίνο. Ήταν γνωστός ως «θεός του οίνου», και σε μερικούς μύθους πεθαίνει διαμελισμένος συμβολίζοντας τα σταφύλια που πατιούνται για να παραχθεί το κρασί. Η ιδέα της βρώσης και της πόσης του Θεού είναι μια ιεροτελεστία τόσο παλιά που συναντάται στην Αιγυπτιακή Βίβλο των Νεκρών, όπου ο αποθανών εικονίζεται να τρώει τους θεούς και να εμποτίζεται έτσι με τις δυνάμεις τους. Μια τέτοια «κοινωνία» τελούταν και στα Μυστήρια ως μέσον για να γίνει ο μυημένος ένα με τον Όσιρι-Διόνυσο. Οι αμύητοι ήταν αυτοί που παρεξήγησαν τις ιεροτελεστίες αυτές και κατηγόρησαν πως στα Μυστήρια ασκούσαν κανιβαλισμό.

Ο οίνος, πιθανόν, επηρέαζε τους αρχαίους πολύ περισσότερο από εμάς σήμερα γιατί σπάνια τον έπιναν «άκρατο», δηλαδή χωρίς προσθήκη νερού. Ο Πλάτων μιλάει με ενθουσιασμό για την επαναστατική του δύναμη στα Μυστήρια του Διόνυσου, γράφοντας: *«Καλύτερη η τρέλα του θεού παρά η νηφ αλιότητα των ανθρώπων»* (Φαίδρος 244β). Όπως γράφει ένας διακεκριμένος κλασικιστής (J. Campbell): *«Όποιος πίνει οίνο στις ιεροτελεστίες του Διόνυσου, σημαίνει πως επικοινωνεί με τον θεό και παίρνει τη δύναμή του και τη φυσική του παρουσία στο σώμα του»*. Ομοίως ο Ευριπίδης λέει πως ο Διόνυσος γίνεται ο οίνος και «εκχύνεται» ως προσφορά.

Σε κάποιες αναπαραστάσεις αγγίων, παρουσιάζεται ο άρτος και ο οίνος μπροστά στο είδωλο του Διόνυσου, ενώ στα Μυστήριά του έδιναν στον μυημένο την «μακαρία» με τη μορφή μιας πίτας. Σε μια επιγραφή αναγράφεται πως στα Μυστήρια της Σαμοθράκης ο ιερέας *«κόβει και μοιράζει την τροφή και γεμίζει την κόυπα του μυημένου»*. Οι μυημένοι στα Μυστήρια του Άττιδος είχαν επίσης μια μορφή κοινωνίας γιατί δηλώνουν: *«Έφαγα από το τήπινο και ήπια από το κύμβαλο»*. Το τι έφαγαν και τι ήπιαν από αυτά δεν καταγράφεται, αλλά το πιθανότερο είναι να πρόκειται για άρτο και οίνο. Οι συμμετέχοντες στα Διονυσιακά Μυστήρια έπιναν οίνο και ο Ιεροφάντης, που αντιπροσώπευε τον Διόνυσο, λάμβανε χολή.

Στα Διονυσιακά Μυστήρια ένα μεγάλο γενειοφόρο προσωπίο, που παρίστανε τον θεό, ζρεμόταν από ένα ξύλινο στύλο. Σε ορισμένους μύθους, εκείνος που πεθαίνει στη θέση του Θεού είναι

ο αντίπαλος που αντιπροσωπεύει το κατώτερο εγώ. Στις «Βάκχες» ο βασιλιάς Πενθέας βάζει στόχο να σκοτώσει τον Διόνυσο αλλά είναι αυτός που κρεμάται σε ένα δένδρο. Σε έναν παρόμοιο σικελικό μύθο, αντίπαλος του θεού είναι ο βασιλιάς Λυκούργος και αυτός σταυρώνεται. Αυτό αφήνει να εννοηθεί πως ενώ σε μερικά παραδοσιακά Μυστήρια ο Διόνυσος, στεφανωμένος με κισσό, κρεμάται σε δένδρο, σε άλλα η μοίρα του είναι η σταύρωση. Μήπως οι μύστες των Διονυσιακών Μυστηρίων έκτισαν την εικόνα του «εσταυρωμένου δικαίου» που υπαινίσσεται ο Πλάτων (Πολιτεία, βιβλ.2, 361ε), για να προκαλέσουν αυτή την εξέλιξη του μύθου;

Ο σταυρός ήταν ιερό σύμβολο των αρχαίων. Οι τέσσερις βραχίονές του παρίσταναν τα τέσσερα στοιχεία του φυσικού κόσμου – γη, νερό, αέρα, φωτιά. Το πέμπτο στοιχείο, το πνεύμα, προοριζόταν να υλοποιηθεί από αυτά τα τέσσερα. Η μορφή ενός ανθρώπου καρφωμένου στους τέσσερις βραχίονες ενός σταυρού, συνεπώς, θα σήμαινε φυσιολογικά τη δυσχερή θέση του μνημένου σαν ψυχή περιορισμένη σε ένα σώμα. Ο Πλάτων (Φαίδων, 83δ) παρομοιάζει τις επιθυμίες του σώματος με καρφιά που ένα-ένα προσηλώνουν την ψυχή στο σώμα. Τα τέσσερα καρφιά με τα οποία συνήθιζαν να σταυρώνουν έναν άνθρωπο στα χέρια και τα πόδια, θα μπορούσαν να συμβολίζουν τις αισθησιακές επιθυμίες μας που προσδένουν την ψυχή στον κόσμο των τεσσάρων στοιχείων. Στις αναπαράστασεις κάποιων αγγείων βλέπουμε το είδωλο του Διόνυσου κρεμασμένο σε ένα σταυρό. Μια σαρκοφάγος του 2ου ή 3ου μΧ. αιώνα, από τη Ρώμη, δείχνει έναν ηλικιωμένο μαθητή να φέρνει στο θεϊκό παιδί, τον Διόνυσο, ένα μεγάλο σταυρό. Ένας σύγχρονος λόγιος (Kerenyi) περιγράφει αυτό το σταυρό ως «μια αναγγελία της τραγικής μοίρας του παιδιού».

Από την ίδια περίοδο έχουμε και το αξιοπρόσεκτο φυλακτό που δείχνει μια μορφή, η οποία αναγνωρίζεται άμεσα ως η μορφή του Ιησού αλλά που είναι, στην πραγματικότητα, ο Όσιρις-Διόνυσος. Στην επιγραφή κάτω από τη μορφή διαβάζουμε «Ορφέας-Βακχικός», που σημαίνει ότι ο Ορφέας γίνεται Βακχείος. Ο Ορφέας ήταν μέγας θρηλικός ιεροφάντης του Διόνυσου, τόσο σεβαστός ώστε συχνά θεωρείτο κι ο ίδιος θεός. Ως Βακχείος ήταν ένας φωτισμένος μαθητής του Διόνυσου ο οποίος ταυτίστηκε με τον

Θεό. Συνεπώς, το φυλακτό παριστάνει τον Διόνυσο θνήσκοντα επί του σταυρού, και συμβολίζει το

μυστικιστικό θάνατο της κατώτερης φύσης του μυημένου και την αναγέννησή του ως Θεό. Ο Όσιρις-Διόνυσος ήταν ένας ιερός «φαρμακός» που πέθανε για να εξιλεωθούν οι αμαρτίες του κόσμου. Η μοίρα του «φαρμακού» ήταν να τον υβριζούν, να τον κτυπούν και να τον θανατώνουν (J.Harrison). Και αυτοί που μετείχαν στην πομπή οδεύοντας προς την Ιερά Οδό με κατεύθυνση την Ελευσίνα για να συμμεριστούν το θάνατο-θυσία του Διόνυσου, προπληλακίζονταν, υβριζόνταν και εκ-

φοβίζονταν από άντρες με μιάσκες. Τα Μυστήρια έχουν το δόγμα του «προπατορικού αμαρτήματος» όπως και ο χριστιανισμός. Ο Πλάτων (Κρατύλος) διδάσκει πως η ψυχή εξορίζεται στο σώμα ως τιμωρία για ένα πανάρχαιο ακατονόμαστο έγκλημα.

Κατά τον Εμπεδοκλή, περιπλανιόμαστε ανάμεσα στα τέσσερα στοιχεία για να εξιλεωθούμε για ενοχές που θεραπεύονται στο θεϊκό κόσμο (Kirk and Raven, 1957). Τα Μυστήρια διδάσκουν πως το προπατορικό αμάρτημα ήταν ο αποχωρισμός από τον Θεό, ο δε θάνατος-θυσία του Θεανθρώπου, ή το ζώο που θυσιάζεται, αντιπροσωπεύει το συμβολικό θάνατο της κατώτερης ζωώδους φύσης του μυημένου, και την αναγέννησή του στη θεϊκή του φύση που τον ενώνει με τον Θεό και έτσι τον εξιλεώνει. Ένας ανώνυμος Αιγύπτιος ποιητής λατρεύει τον θυσιασμένο και αναστημένο σωτήρα του, τον Όσιρη, με τα εξής λόγια:

«Σε θυσίασαν; Λέγουν πως πέθανες γι' αυτούς; Δεν είναι νεκρός. Ζει για πάντα! Είναι πιο ζωντανός από αυτούς γιατί είναι ο απόγονος της θυσίας. Είναι ο Κύριός τους, ζων και αιώνια νέος!»

(Πηγή: The Jesus Mysteries)

Η ΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑΣ

Κυριακή Αντωνίου

Ο Ιεροκλής της Αλεξανδρείας θεωρείται ένας από τους επιφανέστερους εκπροσώπους της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας. Έχει κάνει σχόλια στη συλλογή των πυθαγορείων δογμάτων «Χρυσά Έπη». Στα υπομνήματά του αυτά, ο Ιεροκλής αναπτύσσει σκέψεις και απόψεις όσον αφορά τους κανόνες οι οποίοι πρέπει να διέπουν τη ζωή του ανθρώπου. Αναφέρομαι εν ολίγοις στα υπομνήματα αυτά του Ιεροκλή όπου φαίνεται η αντίληψη των υψηλών ιδεών και της βαθιάς θρησκευτικότητας του Έλληνα φιλόσοφου.

Ο άνθρωπος, όπως λέει και ο Εμπεδοκλής, κατέρχεται και πίπτει από έναν ευδαιμόνα τόπο, εξόριστος από τον ουρανό, υποκείμενος στη μανιώδη έριδα. Ανεβαίνει όμως πάλι εκεί ψηλά και επανακτά την αρχική του κατάσταση, εάν αποφεύγει τα πράγματα της γης και την άθλια εκείνη χώρα όπου βρίσκονται ο φθόνος και η εχθροπάθεια, όπως και πλήθος άλλων συμφορών, όπου οι πύπτοντες σε αιτήν πλανώνται μέσα στα σκοτάδια της κοιλάδας της δουλείας. Ο φλογερός, λοιπόν, πόθος εκείνων οι οποίοι θέλουν να αποφύγουν την κοιλάδα της δουλείας είναι να σπεύδουν να φθάσουν όσο το δυνατόν στα λιβάδια της αλήθειας.

Ο Πλάτων ορίζει τη φιλοσοφία αποφυγή των δεινών του κόσμου τούτου. Πρέπει λοιπόν να φεύγουμε από εδώ κάτω προς τα εκεί επάνω. Η φυγή αυτή συνίσταται στο να ομοιάζουμε προς τον θεό όσο είναι τούτο δυνατόν στον άνθρωπο. Αυτό δε σημαίνει – δηλαδή το να ομοιάζουμε με τον θεό – να είμαστε σώφρονες, δίκαιοι και άγιοι. Αυτός ο οποίος θέλει να αποφύγει τα δεινά του ανθρώπινου βίου οφείλει να απομακρύνεται από τη φθαρτή φύση διότι, κατ' ανάγκη, οι συγχωνευόμενοι με αυτήν φέρουν όλα τα κακά και τα επακόλουθά τους. Έτσι, λοιπόν, η απομάκρυνση από τον θεό και η πώση μας από εκείνα που ανύψωναν στα ουράνια πράγματα, μας έριξαν στη χώρα των θνητών και των δεινών. Αντιθέτως, η απόρριψη οποιονδήποτε τάσεων προς τα θνητά πράγματα και η ανάπτυξη των αρετών μπορούν να μας επαναφέρουν σε μια θεία και ευτυχισμένη ζωή,

απαλλαγμένη από τα δεινά και τα κακά. Η ουσία του ανθρώπου βρίσκεται μεταξύ των όντων τα οποία γνωρίζουν πάντοτε τον θεό και των όντων τα οποία, ένεκα της φύσης τους, ουδέποτε τον γνωρίζουν. Μπορεί, επομένως, ο άνθρωπος να υψωθεί προς τα μεν ή να χαμηλώσει προς τα άλλα, ανάλογα αν αναπτύσσει ή όχι τη διάνοιά του και κατορθώσει να ομοιάσει με τον θεό ή με το κτήνος.

Οι άνθρωποι εκλέγουν μόνοι τους και ελεύθερα τη δυστυχία τους, όταν δεν θέλουν να διδαχθούν από τους άλλους ούτε να καταβάλουν προσπάθεια να βρουν την ορθή οδό. Όσοι όμως μοχθούν να βρουν μόνοι τους και να μάθουν από τους άλλους τα αληθινά αγαθά, αυτοί ελευθερώνονται από τα δεινά τους και τις θλίψεις του κόσμου τούτου, και ζουν μέσα σε μια ατμόσφαιρα αγνότητας και ελευθερίας. Οι περισσότεροι των ανθρώπων κυριεύονται από το κακό και έχουν ροπές προς τα φθαρτά πράγματα. Δυστυχούν διότι απομακρύνονται από τον θεό και η απομάκρυνση αυτή θολώνει το πνεύμα των θνητών. Βυθίζονται στην άβυσσο από τη ροπή τους προς καθετί θνητό και παρασύρονται στη ζωή σαν ανεμοθύελλα.

Ένας μόνο τρόπος υπάρχει για να ελευθερωθεί κανείς από αυτά τα δεινά. Η επιστροφή στον θεό. Την επιστροφή αυτή την επιτυγχάνουν μόνο εκείνοι οι οποίοι έχουν πάντοτε προσεκτικά τα μάτια και τα αυτιά τους για να αποκτούν τα αληθινά αγαθά, και οι οποίοι με την ειγέρεια που έχουν να ανιχνώνονται, κατόρθωσαν να θεραπευθούν από το κακό. Το κακό, αυτό το οποίο είναι έμφυτο και συγγρόνως επίκτητο, είναι μια κίνηση που ωθεί τη ελεύθερη βούλησή μας να αντιτίθεται στους νόμους της Φύσης. Η κίνηση αυτή μας παρασύρει να αντιμαχόμαστε τους θείους κανόνες.

Δίνεται δε σε εμάς η παραίσθηση ότι αναπτυσσόμαστε στον θεό και δεν μας επιτρέπει να αντιληφθούμε ποιων κακών πρόξενoi γινόμαστε τότε στον εαυτό μας, αλλά μας ωθεί να παρατηρούμε μόνο το γεγονός ότι μπορούμε να εξεγειρόμαστε εναντίον των νόμων του. Αλλά κάνουμε υπερβολική χρήση αυτής της ελευθερίας της βούλησής μας όταν τολμάμε να απομακρυνθούμε από τον θεό, να αναλαμβάνουμε εναντίον του μια ολέθρια διαμάχη η οποία, τρόπο τινά, μας σπρώχνει να γίνουμε αντίπαλοί του, ούτως ώστε όταν Αυτός μας λέει: Δεν θα κάνεις αυτό, εμείς θέλουμε να το κάνουμε προπάντων αυτό που μας απαγορεύει, και όταν μας λέει: Θα πράξεις αυτό, εμείς δεν θέλουμε να γίνει το θέλημά του. Έτσι βυθίζονται στη δουλεία όσοι παραβαίνουν το θείο νόμο, με το να μην πράττουν ό,τι προτάσει και με το να πράττουν ό,τι απαγορεύει. Η μόνη θεραπεία στη δύ-

ναμης αυτή της άρνησης είναι ο στοχασμός, η αγάπη και η εφαρμογή καθετί που μπορεί να μας οδηγήσει στην οδό της θείας αρετής.

Οι Πυθαγόρειοι συνήθιζαν να τιμούν με το όνομα του Διός τον Δημιουργό και πατέρα του σύμπαντος κόσμου. Τα «Χρυσά Έπη» λέγουν: «Ζευ πάτερ, θα λύτρωνες όλους τους ανθρώπους από πολλά κακά, αν έδειχνες σε όλους ποιο θείο πνεύμα χρησιμοποιούν». Τι σημαίνει αυτό; Εκείνοι οι οποίοι γνωρίζουν τον εαυτό τους, απαλλάσσονται από κάθε κλίση που παρασύρει στα φθορατά πράγματα. Οι άνθρωποι, όμως, δεν είναι όλοι απαλλαγμένοι και ας έχουν εκ φύσεως μέσα τους το μέσον της λύτρωσης. Και αυτό συμβαίνει διότι οι περισσότεροι προκαλούν μόνοι τους με τη θέλησή τους, τα δεινά τους. Και ακόμη λιγότεροι είναι όσοι έμαθαν να ελευθερώνονται από τα δεινά τους και κατορθώνουν να γνωρίσουν το θείο πνεύμα που έχουν στη διάθεσή τους. Και οι λίγοι αυτοί είναι εκείνοι που μέσω της φιλοσοφίας εξαγνίστηκαν από όλα τα πάθη που προκαλεί η αφροσύνη, και ελευθερώθηκαν από τη φυλακή του γήινου κόσμου. Γιατί λοιπόν ο Ζευς θα απελευθερώσει και θα λύτρωσει τους ανθρώπους από τα δεινά τους, αν τους έδειχνε ποιο θείο πνεύμα να χρησιμοποιούν;

Σημαίνει αυτό ότι εξαρτάται από αυτόν να επαναφέρει όλους τους ανθρώπους στην αλήθεια, ακόμη και παρά τη θέλησή τους; Ή ο Ζευς αρνείται να το πράξει αυτό – είτε εξ αμελείας είτε εκ προθέσεως – για να μένουν οι άνθρωποι πάντοτε φυλακισμένοι μέσα στα δεινά τους; Αν όμως δεχθούμε αυτή την άποψη θα είναι ασέβεια, ασέβεια απέναντι στο θεό. Αυτό που μάλλον θέλουν να εκφράσουν οι σίχοι αυτοί είναι ότι όποιος επιθυμεί να έχει μια ευτυχισμένη ζωή οφείλει να προστρέχει στον θεό, όπως απευθύνεται στον πατέρα, διότι ο θεός είναι ο δημιουργός όλων των όντων, είναι και ο πατέρας όλων των καλών. Ο άνθρωπος λοιπόν που γνωρίζει σε τι συνίσταται η απαλλαγή από τα δεινά και γλιτώνει με τη θέλησή του τον εαυτό του από τις δυστυχίες, στρέφεται προς την αιώνια βοήθεια η οποία προέρχεται από τον θεό. Αποκαλεί τον Δία το θεό πατέρα, αφού έπραξε και πραγματοποιήσε έργο το οποίο είναι άξιο ενός υιού. Έτσι ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται ότι αν αυτό που συνέβη στον ίδιο συνέβαινε και σε όλους τους συνανθρώπους του, θα απελευθερώνονταν επίσης όλοι από τα δεινά τους.

Τούτο όμως δεν συμβαίνει, όχι εξαιτίας του θεού αλλά διότι οι περισσότεροι εκλέγουν μόνοι τους και ελεύθερα τα δεινά και τα πάθη τους. ΑΛΛΑ ΕΣΥ ΘΑΡΣΕΙ. Έχε θάρρος, λέει αυτός που βρήκε

το δρόμο για να ελευθερωθεί από τα δεινά. Ο δρόμος αυτός είναι η ιερή φιλοσοφία, η επιστροφή στα αγαθά τα οποία μας δείχνει ο Θεός. Αγαθά τα οποία οι περισσότεροι δεν τα βλέπουν, γιατί δεν ξέρουν πώς να χρησιμοποιούν τις κοινές εκείνες έννοιες που ο δημιουργός του κόσμου εμφύσησε σε κάθε λογικό πλάσμα για να κατορθώνει να τον γνωρίσει. Αλλά για να φανερωθεί ένα πράγμα σε κάποιον, πρέπει προφανώς να συντρίξει προς τούτο μια διπλή ενέργεια. Διότι πώς θα μπορούσες να δείξεις κάτι σε έναν τυφλό και αν ακόμη του παρουσιάσεις χίλες φορές εκείνο που θέλεις να του δείξεις; Και πώς, αφετέρου, θα μπορούσες να δείξεις κάτι σε αυτόν που έχει οφθαλμούς αν δεν του παρουσιάσεις εκείνο το οποίο θέλεις να του δείξεις; Είναι εξίσου αναγκαίοι αυτοί οι δύο όροι. Αυτός ο οποίος επιδεικνύει, πρέπει να έχει κάτι να παρουσιάσει και αυτός στον οποίο επιδεικνύεται ένα αγαθό, πρέπει να έχει οξυδερκή οφθαλμό.

Ας κάνουμε την υπόθεση ότι όλοι οι άνθρωποι θα απαλλάσσονταν εξίσου από τα δεινά τους αν ο οργανωτής, ο δημιουργός του κόσμου, πρόσφερε και αποκάλυπτε σε όλους τη γνώση της ίδιας της Φύσης και έδειχνε σε αυτούς ποιο θείο πνεύμα κατέχουν στην χρήση τους. Είναι φανερό όμως ότι όλοι οι άνθρωποι δεν είναι ελεύθεροι από τα πάθη τους. Ο Θεός λοιπόν δεν κάνει αυτή τη φανέρωση σε όλους, αλλά μόνο σε εκείνους οι οποίοι καταβάλλουν οι ίδιοι προσπάθειες να απαλλαγούν από τα δεινά τους, και οι οποίοι από μόνοι τους, δηλαδή οι ίδιοι ανυψώνουν και τείνουν το βλέμμα τους για να παρατηρήσουν εκείνο που τους προστάζει ο Θεός, και να το δεχθούν. Δεν είναι λοιπόν ο Θεός αιτία που δεν φανερώνει τα αγαθά του αλλά οι άνθρωποι που δεν τα βλέπουν και δεν τα ακούν. Γι' αυτό και οι Πυθαγόρειοι έλεγαν ότι οι άνθρωποι εκλέγουν μόνοι τους και με τη βοήγησή τους τα δεινά τους. Το σφάλμα ανήκει σε αυτόν που κάνει την εκλογή και όχι στον Θεό.

Τελικά, τα μάτια της ψυχής είναι τα μόνα που μπορούν να παρατηρήσουν και να κατανοήσουν ότι αγαθό, τέλειο και αληθινό μας αποκάλυπτει ο Θεός. Αν τα αφήνουμε κλειστά και στρέφονται προς τα κάτω, αποκτούν τη συνήθεια να κοιτάζουν τα κατώτερα πράγματα. Αν όμως αφήνουμε τα μάτια της ψυχής να στρέφονται μόνο προς τα άνω, τότε αποκτούν τη συνήθεια να βλέπουν και να παρατηρούν τα αγαθά, και να γνωρίζουν όλο και περισσότερο τη θεία αλήθεια.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ

Κικέρων

(Απόσπασμα)

Η φιλία αξίζει περισσότερο από τη συγγένεια επειδή στη συγγένεια μπορεί να λείπει η αγάπη, ενώ στη φιλία όχι. Γιατί όταν εκλείπει η αγάπη από τη φιλία, τότε η σχέση δεν είναι άξια να λέγεται φιλία ενώ, αντίθετα, η συγγένεια παραμένει συγγένεια. Το πόσο δυνατή σχέση είναι η φιλία φαίνεται και από το εξής: Από όλα τα είδη των ανθρώπινων σχέσεων μόνο μια αναπτύχθηκε τόσο ισχυρή, η φιλία. Και ο μοναδικός λόγος είναι ότι στηρίζεται στην αγάπη δύο ανθρώπων.

Η φιλία λοιπόν δεν είναι τίποτε περισσότερο παρά η από την ίδια σκοπιά αντιμετώπιση όλων των θεμάτων, φυσικών και μεταφυσικών, που συνοδεύεται όμως από φροντίδα και στοργή. Η φιλία αποτελεί το μεγαλύτερο αγαθό που δέχθηκε άνθρωπος από τους θεούς με εξαίρεση, ίσως, τη σοφία. Μερικοί βάζουν επάνω από τη φιλία τα πλούτη, την υγεία, την εξουσία, τη δόξα, τις απολαύσεις. Βέβαια αυτή η τελευταία προτίμηση μοιάζει με την επιλογή των ζώων, αλλά και οι άλλες επιλογές είναι αβέβαιες και ασταθείς, και εξαρτώνται μάλλον από τα κατά καιρούς καπρίτσια της τύχης και λιγότερο από δικές μας συνειδητές επιλογές. Όσο γι' αυτούς που θεωρούν ως υπέρτατο αγαθό την αρετή, θα λέγαμε ότι η επιλογή τους είναι πράγματι λαμπρή, ακριβώς επειδή η ίδια η αρετή γεννά και συντηρεί τη φιλία ενώ, αντιθέτως, χωρίς την αρετή φιλία δεν μπορεί να υπάρξει!

Τα καλά της φιλίας μεταξύ σωστών ανθρώπων είναι τόσα πολλά που με δυσκολία μπορώ να τα απαριθμήσω. Πώς θα μπορούσε, ως πούμε, να θεωρηθεί η ζωή κάποιου ανεκτή, κατά την έκφραση

του Έννιου, αν δεν μπορούσε να βρει τη χαλάρωση της στοργής που θα μοιραζόταν με ένα φίλο; Τι πιο ευχάριστο από το να έχεις κάποιον στον οποίο τολμάς να ομολογήσεις τα πάντα όπως τα ομολογείς στον εαυτό σου; Πώς θα μπορούσαμε να χαρούμε τις επιτυχίες μας χωρίς έναν άνθρωπο για να τις χαρεί και αυτός μαζί μας; Όσο για τις ήττες μας, αλήθεια πόσο δύσκολο θα ήταν να τις υποφέρουμε χωρίς κάποιον άνθρωπο που να πονά εξαιτίας τους ίσως ακόμη περισσότερο και από εμάς τους ίδιους;

Η αξία των αγαθών που συνήθως επιδιώκουν οι άνθρωποι είναι μηδέν χωρίς την προοπτική της χρησιμότητάς τους. Τα πλούτη χρησιμεύουν για να ξεδεύονται, η εξουσία για να κολακεύεται κανείς πως είναι ισχυρός, η δόξα για να σε ανεβάξει κοινωνικά, οι απολαύσεις για να δίνουν την ηδονή, η υγεία για να μην υποφέρουμε από πόνους και για να χαρόμαστε το σώμα μας. Όμως η φιλία έχει ασύγκριτα περισσότερες προεκτάσεις. Όπου κι αν στραφούμε είναι εκεί, δεν αποσιωπάει σε καμία περίπτωση, ποτέ δεν είναι ενοχλητική ούτε φορτική. Ούτε το νερό ούτε η φωτιά, που λέει ο λόγος, δεν μας είναι πιο χρήσιμη από τη φιλία. Και δεν μιλάω, βέβαια, για τη συνηθισμένη ή την «κατά συνθήκη» φιλία, αν και αυτή έχει τη χάρη της και τη χρησιμότητά της, αλλά για την αληθινή, την απόλυτη φιλία. Η φιλία κάνει τη ζωή μας πιο γλυκιά και τα άγρια κτυπήματα της μοίρας λιγότερο οδυνηρά. Και αυτό μόνο και μόνο επειδή επικοινωνούμε και καταλαμβάνουμε ο ένας τον άλλον.

Αλλά όλες τις χάρες και τα ωφελήματα της φιλίας τα ξεπερνά ένα πράγμα. Το γεγονός ότι αυτή μόνο μπορεί και στέφει το μέλλον με αισιοδοξία και μας κάνει να μην υποχωρούμε ούτε να χάνουμε το θάρρος μας. Το να αντιζήσεις τον αληθινό φίλο ισοδυναμεί με το να βλέπεις τον ίδιο σου τον εαυτό. Με τη φιλία οι απόντες γίνονται παρόντες, οι φτωχοί γίνονται πλούσιοι, οι αδύναμοι παίρνουν κουράγιο και κάτι που είναι δύσκολο να το αποδείξει κανείς με λόγια, οι νεκροί γίνονται ζωντανοί. Ο σεβασμός, η ανάμνηση, η θλίψη των φίλων τους συνεχίζει να τους συντροφεύει. Αν δεν αντιλαμβανόμαστε καλά ποια είναι η δύναμη της φιλίας και της αγάπης που περιζέει, μπορούμε να πάρουμε μια ιδέα μέσα από τις διχόνοιες και τις διαφωνίες. Ένας σοφός από τον Ακράγαντα της Σιγκελίας (Εμπεδокλής) εξυμνεί και αυτός στα ελληνικά

γραμμένα ποιήματά του αυτό το αγαθό. Λέει δηλαδή ότι όλα πράγματα, σταθερά ή κινητά, μέσα στη Φύση και στο Σύμπαν δομούνται χάρι στη φιλία και διαλύονται από την έλλειψη αγάπης. Κάτι που όλοι οι θνητοί καταλαβαίνουν και που όλα τα γεγονότα αποδεικνύουν.

Αν συμβεί σε κάποιον να βοηθήσει ένα φίλο του που βρίσκεται σε κίνδυνο, είτε μπαίνοντας στη μέση μιας διαμάχης είτε δίνοντάς του χέρι βοηθείας, ποιος δεν θα τον συγχαρεί μέσα από την καρδιά του; Αρκετά συχνά λοιπόν σκεπτόμενος για τη φιλία, έχω τη συνήθεια να επανεξετάζω το πιο κρίσιμο κατά τη γνώμη μου σημείο της. Είναι από αδυναμία και ανάγκη που επιζητούμε τη φιλία αποσκοπώντας ο καθένας μας σε μια αμοιβαιότητα εξυπηρετήσεων, δηλαδή στο να πάρει κανείς κάτι από τον άλλο και στο να δώσει κάτι στον άλλον που μόνος του αυτός δεν μπορεί να αποκτήσει, ή αυτή η αμοιβαιότητα εξυπηρετήσεων είναι παρεπόμενη της ίδιας της φιλίας, της οποίας η αιτία είναι άλλη πιο σημαντική και πιο μεγαλειώδης και βρίσκεται μέσα στην ίδια τη Φύση;

Στη φιλία τίποτα δεν είναι προσποιητό, τίποτα δεν είναι εικονικό, τα πάντα είναι αληθινά και αυθόρμητα και δεν έχουν σκοπό να καλύψουν κάποια βιοτική ανάγκη. Πρόκειται μάλλον για τάση της ψυχής προς ένα συγκεκριμένο αίσθημα αγάπης, παρά για κερδοσκοπική συνεκτίμηση των τόσων καλών που μπορεί να αποκομίσει κανείς από αυτήν. Η στιγμή που θα πρέπει να αποφασίσουμε να συνάψουμε μια φιλική σχέση είναι, νομίζω, όταν αισθανόμαστε την ανάγκη να είμαστε γενναιόδωροι και ευεργετικοί χωρίς να απαιτούμε ανταπόδοση και αναγνώριση, όταν δηλαδή η διάθεσή μας να κάνουμε το καλό στον άλλο είναι αυθόρμητη. Τότε δηλαδή που σκοπός μας δεν είναι να αποκομίσουμε κάποιο όφελος, αλλά γινόμαστε φίλοι του άλλου γνωρίζοντας ότι η αληθινή αγάπη από μόνη της είναι ικανή να μας προσφέρει τους ωφέλιμους καρπούς της.

Δεν είναι παράξενο που απέχουμε πολύ από εκείνους τους ανθρώπους που, σαν να ήταν ζώα, το μόνο που επιδιώκουν είναι το συμφέρον. Πώς θα μπορούσαν άραγε να στραφούν προς κάτι που είναι τόσο υψηλό, τόσο θαυμάσιο, τόσο θεϊκό, όλοι αυτοί που χαμηλώνουν καθετί στο επίπεδο της μικρότητας και της ευτέλειας μιας επιδίωξης τόσο ευκαταφρόνητης όπως τα μικροσυμφέροντα;

Οι περιπτώσεις τέτοιων ανθρώπων δεν έχουν θέση στη συζήτησή μας. Η ίδια η Φύση γεννά τα συναισθήματα της στοργής και της τρυφερότητας που προέρχονται από την αγάπη, αφού όμως πρώτα έχει αποδειχθεί η ειλικρίνεια των αισθημάτων. Εκείνοι που επιζητούν όλα αυτά, αφού κάνουν την αρχική πρώτη αμοιβαία προσέγγιση, έρχονται μετά όλο και πιο κοντά και ζητούν να αντλήσουν από την παρουσία εκείνου που άρχισαν να αγαπούν και από την προσωπικότητά του, για να καθιερώσουν στο τέλος την αμοιβαιότητα και την ισότητα. Έτσι ο καθένας προτιμά να δίνει παρά να παίρνει και μεταξύ τους δημιουργείται ένα είδος άμιλλας για το ποιος θα δώσει πιο πολλά. Αυτός είναι και ο λόγος που από τη φιλία ωφελούμαστε πολύ περισσότερο από όσο κερδίζουμε από τη στεγνή επιδίωξη του συμφέροντος και, μάλιστα, όσο πιο πολλά κερδίζουμε τόσο η σχέση γίνεται πιο στενή και αληθινή.

Αν δεχθούμε ότι τα συμφέροντα είναι αυτά που στερεώνουν τις φιλίες, στην παραμικρή αλλαγή αυτών των συμφερόντων οι φιλίες θα έπρεπε να διαλύονται. Όμως, ακριβώς επειδή η Φύση δεν μπορεί να αλλάξει, έτσι και οι πραγματικές φιλίες ως σχέσεις φυσικές είναι αναλλοίωτες και αιώνιες. Αυτή είναι κατά τη γνώμη μου η έννοια της φιλίας, εκτός κι αν έχετε διαφορετική γνώμη.

Φιλία είναι η λεπτή απόλαυση των ενγενών ανθρώπινων ψυχών

Σαπφώ

Τίποτε δεν προδίδει πιο πολύ την άγνοια του κόσμου όσο το να επικαλείται κάποιος, σαν απόδειξη της αξίας του και των προσόντων του, το ότι έχει πολλούς φίλους, σαν να χάριζαν οι άνθρωποι τη φιλία τους, ανάλογα με την αξία και τα προσόντα καθενός! Σαν να μην ήταν όμοιοι με τους σκύλους, που αγαπούν μόνο όποιον τους χαϊδεύει και τους δίνει κόκκαλα, χωρίς και κάποια άλλη περιποίηση. Όποιος ξέρει πιο καλά να χαϊδεύει τους ανθρώπους, έστω κι αν είναι από τα ασχημότερα όντα που υπάρχουν, αυτός έχει και τους περισσότερους σε αριθμό προσωπικούς φίλους.

Σοπενχάουερ

Αφού σκεφθείς πώς θα φερθεί καθένας από τους γνώριμούς σου, άμα τον βλάψεις, θα ευρεθεί τότε και το ποιος είναι ο αληθινός σου φίλος.

Δ. Καμπούρογλου

Ο μόνος τρόπος να έχεις φίλους είναι το να πετάς τα υπάρχοντά σου από το παράθυρο, μη κρατώντας κάτι για τον εαυτό σου. Τότε σίγουρα θα έχει πλείστους όσους..... αφοσιωμένους φίλους.

Ντιντερό

Η πραγματική φιλία είναι το σπανιότερο πράγμα σε αυτό τον κόσμο. Τόσο σπάνιο μάλιστα, ώστε όταν κάποτε επαληθεύεται στην πράξη, να αξίζει να περιληφθεί το γεγονός ακόμη και στην ιστορία.

W.

Η φιλία των ισχυρών μοιάζει με σκιά θάμνου, η οποία και εκλείπει πάντοτε ταχύτατα.

Ι. Βενιζέλος

Η φιλία μοιάζει με τα παλιά βιβλία που ο χρόνος έρχεται και τους προσδίδει πολύ μεγαλύτερη αξία.

Βίκτωρ Ουγκώ

Η φιλία που κρύβει τα ελαττώματά μας είναι πολύ πιο χρήσιμη από την έχθρα που τα φανερώνει.

Βάκων

Τέτοια ήταν πάντα η τύχη μου. Μόλις έφερνα σε επικοινωνία δύο φίλους μου που μέχρι τότε ήταν χώρια ο καθένας φίλος μου, δεν παράλειπαν ποτέ σχεδόν να ενωθούν αυτοί ενάντια σε εμένα.

Z. Z. Ρουσσώ

Η ψεύτικη φιλία είναι δυνατόν να γίνει κάποτε αληθινή, αλλά η αληθινή φιλία, άπαξ γκρεμιστεί, είναι αδύνατο μετά να επισκευαστεί.

Θωμάς Έλλιοτ

Το μόνο τριαντάφυλλο, στερούμενο αγκαθιών, είναι μια γνήσια φιλία.

Βολταίρος

Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΡΟΗ ΚΑΙ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΣΙΒΑ

Κρυσταλλία Ιωαννίδου
(Ομιλία στο «Εσωθέατρο»)

Ο κεντρικός στόχος των Ανατολικού μυστικισμοί είναι η εμπειρία όλων των φαινομένων του κόσμου σαν εκδηλώσεων της ίδιας απώτερης Πραγματικότητας. Βλέπει την Πραγματικότητα αυτή σαν την ίδια την Ουσία του σύμπαντος που συνδέει και ενοποιεί το σύνολο των πραγμάτων και συμβάντων που παρατηρούμε. Οι Ινδουιστές την ονομάζουν Μπράχμαν, οι Βουδιστές Νταρμακάγια (σώμα του Όντος) ή Ταθάτα (Ανθρακίτις) και οι Ταοϊστές Ταό. Αλλά η κίνηση, η ροή και η αλλαγή δεν αποτελούν μόνο τα χαρακτηριστικά διδάγματα των ανατολικών μυστικιστικών παραδόσεων. Τα ξαναβρίσκουμε στις διδασκαλίες των μυστικιστών όλου του κόσμου και όλων των εποχών. Στην αρχαία Ελλάδα ο Ηράκλειτος διακήρυξε πως «τα πάντα ρει», και παρομοίωσε τον κόσμο με την Αιώνια Φωτιά.

Στην Ινδική φιλοσοφία όλοι οι όροι που χρησιμοποιούνται διαθέτουν δυναμικό περιεχόμενο. Η λέξη Μπράχμαν, για παράδειγμα, προέρχεται από τη σανσκριτική ρίζα «βριχ» που σημαίνει αναπτύσσομαι, και με τον τρόπο αυτό υπογραμμίζει το δυναμικό και ολοζώντανο χαρακτήρα της απώτερης Πραγματικότητας. Σύμφωνα με τα λόγια του Σουάμι Ραντακρυσνά «ο όρος Μπράχμαν σημαίνει ανάπτυξη, εναλλαγή, διαδοχή, κίνηση και πρόοδος». Οι Ουπανισάντ περιγράφουν το Μπράχμαν σαν κάτι το «αδιαμόρφωτο, αθάνατο και αεικίνητο» (Brihadaranyaka Up. 2.3.3), αναγνωρίζ-

ζοντας πως η αέναη κίνησή του, του επιτρέπει να εκδηλώνεται ασταμάτητα σε απειράριθμες μορφές. Η Ριγκ Βέδα χρησιμοποιεί έναν άλλο όρο για να εκφράσει τα δυναμική φύση του σύμπαντος, τον όρο «Ρίτα». Η λέξη προέρχεται από τη ρίζα «ρι» που σημαίνει κινούμαι. Η αρχική έννοια της λέξης στο κείμενο της Ριγκ Βέδα ήταν «πηγή των πάντων» και «τάξη της Φύσης».

Η Ρίτα παίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στις Βεδικές παραδόσεις και συνδέεται με το σύνολο των Ινδουιστικών θεών. Οι σοφοί Βραχμάνοι που έγραψαν τις Βέδες δεν συνέλαβαν την τάξη της Φύσης σαν στατικό θεϊκό νόμο αλλά σαν δυναμική αρχή που διαποτίζει τα πάντα μέσα στο σύμπαν. Η Βεδική αρχή της Ρίτα αντιστοιχεί στην ιδέα του Κάρμα. Μιας έννοιας που αναπτύχθηκε αργότερα για να εκφράσει τη δυναμική αλληλουχία όλων των πραγμάτων. Η λέξη Κάρμα σημαίνει δράση και υπογραμμίζει το «δραστήριο» και «δυναμικό χαρακτήρα της αλληλοεξαρτώμενης σχέσης όλων των φαινομένων». Γράφει σχετικά η Μπαγκαβάτ Γκιτά (8.3):

«Όλες οι δράσεις πραγματοποιούνται μέσα στο χρόνο χάρη στην αλληλουχία των φυσικών δυνάμεων»

Με αυτό τον τρόπο το Κάρμα έγινε η αέναη αλυσίδα του αίτιου και του αποτελέσματος στα πλαίσια της ανθρώπινης ζωής. Ο Ινδουισμός ανακάλυψε πολλούς τρόπους για να εκφράσει τη δυναμική φύση του σύμπαντος μέσα από τις αλληγορίες των μύθων. Έτσι ο Κρίσνα λέει στην Γκιτά (3,24):

«Αν δεν αναλάβω δράση ο Κόσμος θα χαθεί»

Η εικόνα του κόσμου που προτείνει ο Ινδουισμός είναι οργανική, αναπτυσσόμενη, ρυθμική και αεικίνητη. Πρόκειται για ένα κόσμο ρευστό, διαρκώς μεταβαλλόμενο. Όλες οι στατικές μορφές υπάγονται στο κεφάλαιο της Μάγια, δηλαδή της πλάνης και της αυταπάτης. Ο Σίβα, ο Κοσμικός Χορευτής, αποτελεί με την προσωπικότητα και τον ασταμάτητο χορό του την ιδανικότερη ενσάρκωση του συμπαντικού δυναμισμού. Η ιδέα του Σύμπαντος που εκρήγνυται, αναπτύσσεται και επανεκρήγνυται μέσα σε ασύλληπτα πλαίσια χώρου και χρόνου, δεν είναι καινούργια. Την ξαναβρίσκουμε στην Ινδική μυθολογία. Οι Ινδουιστές αναγνωρίζοντας, όπως είπαμε και πριν, πως το σύμπαν είναι ένα παλλόμενο και

ρυθμικά κινούμενο σύνολο, ανέπτυξαν εξελικτικές κοσμολογίες που συμφωνούν σε πολλά σημεία με τις σύγχρονες επιστημονικές θεωρίες. Μια από τις κοσμολογίες αυτές βασίζεται στον Ινδικό μύθο της «Λίλα» – του θεϊκού παιχνιδιού – όπου το Μπράχμαν μεταμορφώνεται και παίρνει την όψη του σύμπαντος. Η «Λίλα» είναι ένα ρυθμικό παιχνίδι που επαναλαμβάνεται σε αναρίθμητες περιόδους. Σύμφωνα με τους κανόνες του παιχνιδιού, το ένα γίνεται πολλά και τα πολλά πάλι ένα. Στη Μπαγκαβάτ Γκιτά (9.7-10) ο Κρίσνα αναφέρεται στο ρυθμικό παιχνίδι της δημιουργίας και το περιγράφει με τα παρακάτω λόγια:

«Στο τέλος της νύχτας του χρόνου όλα τα πράγματα επιστρέφουν στη γύση μου. Και όταν αρχίσει η καινούργια μέρα, τα ξαναφέρνω στο φως. Έτσι, χάριστη στη γύση μου προβάλλω τις διαδοχικές δημιουργίες που διαρκούν κυκλικά μέσα στο χρόνο. Ωστόσο δεν δεσμεύομαι από το έργο της δημιουργίας. Εγώ είμαι εγώ, και παρακολουθώ τη δράση των έργων μου. Παρατηρώ τη διαδικασία των έργων σε κάθε δημιουργία μου. Βλέπω την κίνηση, επιβλέπω την αδράνεια. Κι έτσι συμπληρώνονται ο ένας μετά τον άλλον οι κύκλοι της ύπαρξης και της ανυπαρξίας του κόσμου.»

Οι Ινδοί φιλόσοφοι δεν δίστασαν να ταυτίσουν το ρυθμικό παιχνίδι του θεού με την εξέλιξη του κόσμου, ιδωμένο σαν σύνολο. Υποστήριξαν πως το σύμπαν επεκτείνεται και συμπτύσσεται (αποσύρεται) κατά περιόδους (Μανβαντάρα και Πράλάρια) – κάτι που πολύ αργότερα υιοθέτησε και ανέλυσε η Ε.Π.Μπλαβάτσκι στη «Μυστική Διδασκαλία», το 1889 – και ακόμα έδωσαν την ονομασία «Κάλπα» στο φανταστικό διάστημα του χρόνου που μεσολαβεί μεταξύ της αρχής και του τέλους κάθε δημιουργίας. Τρεις χιλιάδες χρόνια αργότερα, οι Δυτικοί επιστήμονες με πολύ δυσκολότερο τρόπο κατέληξαν στα ίδια συμπεράσματα, σε αυτά δηλαδή που υποστήριξαν μέσα από τις αλληγορίες των μύθων οι σοφοί Ινδουιστές. Ο Φορντ, ένας σύγχρονος φυσικός, σε μια περιγραφή ενός διαγράμματος των σωματιδίων αναφέρει:

«Όσο και αν φαίνονται απίστευτα, είναι πραγματικά. Κάθε πρωτόνιο ακολουθεί τη σειρά του, το χορό της δημιουργίας και της καταστροφής»

Ο χορός του θεού

Ένα πολύ όμορφο παράδειγμα γύρω από την εικόνα αυτού του χορού και του ρυθμού μάς δίνει η Αλεξάνδρα Ντέιβιντ Νελ στο Θιβετιανό ημερολόγιό της, όπου περιγράφει τον τρόπο που συνάντησε έναν Λάμα που της παρουσιάστηκε σαν «άρχοντας του ήχου», και της εξήγησε τον τρόπο να «βλέπει» την ύλη. Λέει ο Λάμα:

«Όλα τα πράγματα είναι συγκεντρώσεις ατόμων που χορεύουν και που χάρη στο χορό τους παράγουν ήχους. Όταν ο ρυθμός ενός χορού αλλάζει, τότε και ο ήχος υποβάλλεται σε αλλαγές. Κάθε άτομο τραγουδά συνέχεια το τραγούδι του και ο ήχος κάθε λεπτό δημιουργεί λεπτές κι ευαίσθητες μορφές.»

Αυτή η αλληγορία του κοσμικού χορού βρήκε τη βαθύτερη έκφρασή της στον Ινδουισμό με την εικόνα του θεού χορευτή Σίβα (Shiva Nataraja). Ο Σίβα είναι ο θεός που η λατρεία του είναι η πιο διαδεδομένη στην Ινδία. Σε μία από τις γνωστότερες ενσαρκώσεις του εμφανίζεται συμβολικά ως βασιλιάς των χορευτών. Οι Ινδοί μπάκτας πιστεύουν πως κάθε εκδήλωση ζωής αποτελεί ένα τμήμα της μεγάλης ρυθμικής εναλλαγής ανάμεσα στη δημιουργία και την καταστροφή, ανάμεσα στο θάνατο και την αναγέννηση. Ο χορός του θεού Σίβα συμβολίζει ακριβώς αυτό τον αιώνιο ρυθμό του θανάτου και της ζωής που επαναλαμβάνεται ασταμάτητα χωρίς τέλος. Γράφει σχετικά ο Ανάντα Κουμαρασάμι στο έργο του «Ο Χορός του Σίβα»:

«Κατά τη νύκτα του Μπράχμαν, η Φύση παραμένει αδρανής μέχρι να το θελήσει ο Σίβα. Ξάφνον σηκώνεται εκστατικός και αρχίζει να χορεύει. Ο χορός του στέλνει παλμικά κύματα που διαπερνούν την αδρανή ύλη. Η ύλη αρχίζει να χορεύει στο ρυθμό του θεού. Με το χορό του ο Σίβα τροφοδοτεί όλα τα φυσικά και υλικά φαινόμενα. Στο πλήρωμα του χρόνου συνεχίζει να χορεύει αλλά αυτή τη φορά ο χορός του θεού καταστρέφει όλες τις μορφές με τη φωτιά, και δίνει και πάλι την ευκαιρία στην ύλη να αναπαντεί. Πρόκειται ίσως για μια ποιητική εικόνα, αλλά καμιά άλλη ποιητική εικόνα στον κόσμο δεν περιέχει τόσο σοφία, τόσο αλήθεια.»

Ο χορός του Σίβα δεν συμβολίζει μόνο τους κοσμικούς κύκλους της δημιουργίας και της καταστροφής, αλλά τον καθημερινό ρυθμό της ζωής και τον θάνατον που, σύμφωνα με τον Ινδικό Μυστικισμό, αποτελεί τη βάση κάθε μορφής ύπαρξης. Ο Σίβα με το χορό του μας θυμίζει πως η ανεξάντλητη ποικιλία των μορφών του κόσμου είναι «Μάγια», μια πρόσκαιρη και διαρκώς εναλλασσόμενη ψευδαίσθηση, που τις δημιουργεί και τις εξαφανίζει αλλάζοντας κάθε τόσο ρυθμό. Γράφει σχετικά ο Χάινριχ Τσίμμερ:

«Οι χειρονομίες του, γεμάτες δύναμη και χάρι, σκορπούν ολόγυρα την κοσμική ψευδαίσθηση. Τα πόδια του, τα χέρια, το φιδωτό κορμί του, μέσα στην ασταμάτητη κίνησή τους εξασφαλίζουν τη συνεχόμενη δημιουργία και καταστροφή των κόσμων, όπου ο θάνατος εξισώνεται με την ελπίδα για μια νέα δημιουργία.»

Η απεικόνιση του θεού

Οι Ινδοί καλλιτέχνες του 12ου αιώνα δημιούργησαν υπέροχα μπρούτζινα αγάλματα του Σίβα όπου τον παρουσίαζαν να χορεύει. Η έκφραση του αγάλματος δεν είναι τυχαία. Κάθε του τμήμα αντιπροσωπεύει μια ιδιαίτερη αλληγορία. Στην Ινδία, η χρήση της συμβολικής απεικόνισης επεκτείνεται σε κάθε λεπτομέρεια της εικόνας μιας θεότητας. Οι τοπικές χειρονομίες τις οποίες συνηθίζουν οι θεοί, ονομάζονται μούντρας και αποτελούν χαρακτηριστικά στοιχεία των ιερών χορών. Αυτές οι χειρονομίες θεωρούνται φορείς δύναμης. Οι πιο συνηθισμένες είναι η αμπάγια μούντρα που σημαίνει «μη φοβάσαι», και η βαράντα μούντρα που σημαίνει την «παράχωρηση μιας χάρις». Με αυτό τον τρόπο κάθε στοιχείο της εικόνας μιας θεότητας αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Δεν είναι απλά ένα ωραίο αντικείμενο αλλά μια πολύπλοκη έκφραση:

«Η εικόνα μιας θεότητας είναι απλά μια ομάδα συμβόλων, και κανένα στοιχείο της μορφής της δεν πρέπει να είναι αποτέλεσμα της υποκειμενικότητας ή της εφενρετικότητας ενός καλλιτέχνη. Κάθε ιδιαιτερότητα της στάσης, της έκφρασης ή των διακοσμητικών στοιχείων, έχει ιδιαίτερη σημασία και έχει δημιουργηθεί ώστε να αποτελεί ένα κατάλληλο αντικείμενο για διαλογισμό.»

(Α. Ντανιέλου, Ινδουιστικός Πολυθεϊσμός)

Όπως ο Βισνού έτσι και ο Σίβα, όταν θεωρείται ο ύψιστος θεός, εμπεριέχει και τις τρεις λειτουργίες της Τριμούρτι. Δηλαδή του Μπράχμα ή Θείου Δημιουργού, του Βισνού ή προστάτη του Σύμπαντος, και του Σίβα, που είναι η αρχή εκείνη η οποία, απομακρυνόμενη από τον κόσμο τον υπερβαίνει, και κατά αυτή την έννοια γίνεται η αιτία της καταστροφής του. Και ο Σίβα έχει τέσσερα χέρια για να δηλώσει την οικουμενικότητά του. Με το επάνω δεξί χέρι

του κρατά ένα μικρό τύμπανο. Το τύμπανο αντιπροσωπεύει τον ήχο που ταντίζεται με τη δημιουργία (τον πρώτο ήχο της δημιουργίας). Σύμφωνα με την Ινδουιστική σκέψη, ο ήχος – είτε ως ομιλία (vach) και κατά συνέπεια, ευφυΐα και ικανότητα διάκρισης, ή απλώς σαν μια δόνηση – είναι αυτός μέσα στον οποίο ό,τι υπάρχει παίρνει ζωή.

Ο ήχος είναι μια δόνηση και μπορούμε να πούμε ότι η ύλη αποτελείται από δονήσεις. Η ακοή είναι η τελευταία επαφή μας με τον κόσμο όταν χάνουμε τις αισθήσεις μας και η πρώτη όταν συνερχόμαστε. Ο ρυθμός που παράγει ο Σίβα όταν κτυπά τον τύμπανό του είναι ο ρυθμός της καρδιάς του Σύμπαντος – ο ρυθμός των ουρανίων σωμάτων, ο ρυθμός της δημιουργίας και της καταστροφής, ο ρυθμός κάθε είδους ζωής. Με αυτό τον αρχέγονο ρυθμό χορεύει ο Σίβα και όλα τα όντα γεννιούνται και πεθαίνουν. Το επάνω αριστερό του χέρι βαστάει τη φλόγα, το σύμβολο της καταστροφής

του κόσμου και του Σίβα στην πιο χαρακτηριστική του λειτουργία ως καταστροφέα των Μορφών. Είναι η φλόγα του Χώρου της αποτέφρωσης, το σύμβολο εκείνων που «πεθαίνουν» επάνω στη γη. Στην Ινδία, εκείνοι που έχουν απαρνηθεί τα εγκόσμια φορούν ενδύματα του χρώματος της φλόγας. Η φλόγα είναι επίσης το σύμβολο της μεταμόρφωσης, διότι μόνο η μορφή είναι αυτό που καταστρέφεται και η πραγματικότητα που της δίνει ζωή (και φαίνεται ότι περιορίζεται από αυτήν) απελευθερώνεται. Η φλόγα που κρατά ο Σίβα έχει έναν εξαιρετικά θετικό χαρακτήρα. Είναι η φλόγα που κατακαίει τους περιορισμούς της εξατομικευμένης (πεπερασμένης) ύπαρξης, καθώς το εξαγνισμένο πνεύμα υψώνεται στο άπειρο. Η ισορροπία ανάμεσα στα δύο επάνω χέρια αντιπροσωπεύει τη δυναμική ισορροπία ανάμεσα στη δημιουργία και την καταστροφή του κόσμου, που επισφραγίζεται από την ήρεμη έκφραση του προσώπου του Θεού, όπου η πολικότητα της δημιουργίας και της καταστροφής χάνει τη σημασία της.

Ο χορός του Σίβα αγκαλιάζει τα πάντα και περιλαμβάνει τις διαδικασίες της ζωής όπως και της υπέρβασης. Όπως τα δύο επάνω χέρια του Σίβα Ναταράτζα συμβολίζουν τη δημιουργία και την καταστροφή – ή την αποκάλυψη και τη λύτρωση – έτσι και το κάτω δεξί χέρι σηκώνεται σε μια θεϊκή χειρονομία που σημαίνει «μη φοβάσαι» (αμπάγια μούντρα), τη χειρονομία της προστασίας, της προφύλαξης και της ειρήνης. Εδώ βλέπουμε ότι ο Σίβα έχει αφομοιώσει τα χαρακτηριστικά του Βισνού. Γύρω από αυτό το χέρι του (και συχνά γύρω από το λαιμό του) είναι τυλιγμένη μια κόμπρα. Τα φίδια, από τα αρχαιότερα χρόνια ταυτίζονται με τη γη και τη γονιμότητα και συνδέονται πάντα με τις θεότητες που έχουν σχέση με τη συνέχεια της ζωής. Τα τρία χέρια που έχουμε ήδη αναφέρει αντιπροσωπεύουν τις τρεις όψεις της κοσμικής διαδικασίας – τη δημιουργία, τη διατήρηση και τη μεταμόρφωση ή διάλυση.

Αυτές οι τρεις λειτουργίες συνδέονται με το πεπρωμένο του ατόμου μέσω του τέταρτου χεριού, που περνά εμπρός από το σώμα του Σίβα και δείχνει προς τα κάτω στο ανασηκωμένο πόδι, συμβολίζοντας τη λύτρωση από την ψευδαίσθηση της Μάγια.

Αυτή η χειρονομία που ονομάζεται γκάτζα-χάστα μούντρα πα-

ρομοιάζεται με την προβοσκίδα ή «το χέρι» ενός ελέφαντα, και υπενθυμίζει τη λατρεία των Ινδών στο γιο του Σίβα, τον λαοφιλή θεό με κεφάλι ελέφαντα, τον Γκανέσα. Ο Γκανέσα είναι «εκείνος που παραμερίζει τα εμπόδια» και η χειρονομία γκάτζα-χάστα μούντρα φανερώνει το έλεος και την είνονια του θεού, ο οποίος με αυτό τον τρόπο δείχνει στους ανθρώπους το δρόμο της λύτρωσης (απελευθέρωσης). Ο πιστός πιστεύει ότι κατευθύνοντας τη λατρεία του προς αυτό το πόδι, θα ελκύσει την είνονια του Σίβα και θα επιτύχει τη λύτρωσή του, που συμβολίζεται από τη φλόγα που κρατά ψηλά ο θεός. Ενώ το αριστερό του πόδι δείχνει τη θετική όψη της Μόκσα (απελευθέρωσης), το δεξιό δείχνει την αρνητική. Πατάει επάνω στο σώμα ενός ξαπλωμένου νάνου (δαίμονα), το σύμβολο της άγνοιας του ανθρώπου που πρέπει να κατανικηθεί για να έρθει η απελευθέρωση. Είναι ο «άνθρωπος-λήθη», η λήθη τόσο του θεού όσο και της πνευματικής φύσης του Ανθρώπου.

Ολόκληρη η απεικόνιση του Σίβα Ναταράτζα στηρίζεται επάνω στην ουσιαστική κατάκτηση της αρχής της Άγνοιας, που είναι η βάση επάνω στην οποία οικοδομούνται τα πάντα. Ο Σίβα Ναταράτζα συνδέεται ειδικά με τη Ν. Ινδία και οι έννοιες που αναφέραμε περιλαμβάνονται σε ένα αρχαίο κείμενο των Ταμίλ που απευθύνεται στον Σίβα:

«Ω Κύριέ μου, το χέρι Σου που κρατά το ιερό τύμπανο δημιουργήσε και έβαλε τάξη στους ουρανούς και στη γη, και στους άλλους κόσμους και στις αναρίθμητες ψυχές. Το ανασηκωμένο σου χέρι προστατεύει την ενσυνείδητη και την ασυνείδητη τάξη της δημιουργίας Σου. Όλοι αυτοί οι κόσμους έχουν μεταμορφωθεί από το χέρι Σου που κρατά τη φωτιά. Το ιερό πόδι Σου που στερεώνεται στη γη, προσφέρει μια κατοικία στις κουρασμένες ψυχές που αγωνίζονται μέσα στον κυκλώνα της σχέσης αίτιου και αιτιατού. Το σηκωμένο πόδι Σου χαρίζει αιώνια ευδαιμονία σε εκείνους που σε πλησιάζουν.»

Αυτά είναι τα μέλη του χορευτή θεού Σίβα που αστράφτει μέσα στον αέναο χορό του Κόσμου, όταν οι φτέρνες των ποδιών του κτυπούν στους μεγάλους και μικρούς ρυθμούς του σύμπαντος. Επάνω από τα μέλη του, σε θαυμαστή ισορροπία, στέκει το κεφάλι του με τα μακριά μαλλιά που απλώνονται προς τα πίσω ακολουθώ-

ντας το ρυθμό του χορού. Θα χρειαζόταν πολύ χρόνο για να αναφερθούμε στον πολλαπλό συμβολισμό αυτών των μαλλιών ανάμεσα στα οποία είναι μπλεγμένα ένα κουνιουριασμένο φίδι, ένα κρानीο, ο ποταμός Γάγγης με τη μορφή μιας γοργόνας, μια ημισέληνος και ένα στεφάνι από φύλλα κασσία. Όμως αυτό που πρέπει να τονίσουμε είναι το πρόσωπο του Σίβα.

Αυτό το πρόσωπο στο κέντρο, ακίνητο επάνω από τα κινούμενα μέλη, απαθές σαν μάσκα, είναι τόσο απόμακρο και μυστηριώδες. Μόνο ένα αδιόρατο χαμόγελο πλανιέται στα χείλη του. Είναι το πρόσωπο του Μεγάλου Γιόγκι (Μάχα Γιόγκι), εκείνου που γνωρίζει το μεγάλο κρυφό μυστικό της δημιουργίας. Η αντίθεση ανάμεσα στο ακίνητο πρόσωπο και τα μεγάλα αεικίνητα μέλη με τα ανεμίζοντα μαλλιά, εκφράζει την αντίθεση μεταξύ του εσωτερικού εαυτού και του κόσμου του αεικίνητου πνεύματος. Εδώ, τελίως ακίνητος στο κέντρο του χορού στέκεται ο πανταχού παρών εαυτός. Ακίνητος που κινεί τα πάντα, το σταθερό σημείο το κέντρο ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου κόσμου. Σύμφωνα με τα λόγια του Κουμαρασβάμι:

«Ο χορός του Σίβα είναι η καθαρότερη εικόνα της δραστηριότητας του θεού όπως την ένιωσε κάθε τέχνη και θρησκεία»

Ο θεός γίνεται η προσωποποίηση του Μπράχμαν και η κίνηση που αντιπροσωπεύει τις αναρίθμητες εκφράσεις του μέσα στον κόσμο. Ο χορός του Σίβα είναι το σύμπαν που χορεύει, η ασταμάτητη ροή ενέργειας μέσα από την ανεξάντλητη ποικιλία των προτύπων που η ίδια γεννά, διατηρεί και καταστρέφει ασταμάτητα.

*(Πηγές: A.K.Coomaraswamy – The Dance of Shiva,
H.Zimmer – Myths and Symbols in Indian Art and Civilization,
A. David Neel – Tibetan Journey, Stephen Gross – Hinduism,
Swami Harshananda – Hindu Gods and Goddesses,
Priz Βέδα, Μπαγκαβάτ Γκίτά, Μπριχανταρόνιακα Ουπανισάντ,
Ε.Π.Μπλαβάτσκν – Μυστική Διδασκαλία)*

ΖΩΝΤΑΣ ΜΕ ΚΑΛΟΣΥΝΗ

Κρισναμούρτ

Γιατί δεν έχει μπορέσει ο άνθρωπος να αλλάξει;

Αλλάζει μόνο λίγο εδώ κι εκεί κι ωστόσο έχει την απαίτηση να υπάρχει μια καλή κοινωνία. Θέλει τάξη, όχι μόνο μέσα του και στις σχέσεις του – είτε τις προσωπικές είτε άλλων ειδους – αλλά θέλει επιπλέον και κάποιο είδος ειρήνης στον κόσμο. Θέλει να τον αφήσουν ήσυχο να ανθίσει για να αποκτήσει κάποιο είδος ευδαιμονίας. Αν παρατηρήσετε, θα δείτε ότι αυτή ήταν πάντα η απαίτηση της ανθρωπότητας σε όλη την ιστορία της από την αρχαιότητα. Κι ωστόσο, όσο πιο πολιτισμένος γίνεται ο άνθρωπος, τόσο μεγαλύτερη αταξία δημιουργεί και τόσο περισσότεροι πόλεμοι γίνονται. Η γη δεν έχει γνωρίσει μέχρι τώρα καμιά εποχή απαλλαγμένη από πολέμους. Άνθρωποι να σκοτώνουν ανθρώπους, η μια θρησκεία να εξολοθρεύει την άλλη, ένας θεσμός να κυριαρχεί και να εξαφανίζει τον άλλον, ένας οργανισμός να καταπιέζει τους άλλους.

Έχοντας επίγνωση αυτής της αδιάκοπης πάλης, δεν αναρωτιέστε ποτέ αν είναι δυνατόν να ζήσετε σε αυτό τον κόσμο χωρίς να πάρετε τα βουνά, χωρίς να αποτραβηχτείτε σε κάποιο κοινόβιο ή να γίνετε ερημίτης ή μοναχός, αλλά να ζήσετε μέσα σε αυτόν τον κόσμο με πνευματική υγεία, ευτυχισμένα, με νοημοσύνη, χωρίς όλη αυτή την πάλη που γίνεται μέσα σας και γύρω σας; Αν το κάνετε – κι ελπίζω να το κάνετε τώρα επειδή συλλογιζόμαστε μαζί – τότε πρέπει να απαιτήσετε την ύπαρξη μιας καλής κοινωνίας. Η δημιουργία μιας καλής κοινωνίας έχει υπάρξει το όνειρο των αρχαίων Ινδών, των αρχαίων Ελλήνων και των αρχαίων Αιγυπτίων. Και μια καλή κοινωνία μπορεί να υπάρξει μόνο όταν το ανθρώπινο γένος είναι καλό, αφού όντας καλό γεννάει καλοσύνη, φέρνει καλοσύνη μέσα στις σχέσεις του, στις πράξεις του, στον τρόπο της ζωής του.

Καλό σημαίνει, επίσης, και αυτό που είναι ωραίο. Καλό σημαίνει και αυτό που είναι άγιο, που είναι συνδεδεμένο με τον Θεό, με τις ύψιστες αρχές. Η λέξη καλό πρέπει να γίνει πολύ καθαρά κατανοητή. Όταν υπάρχει καλοσύνη μέσα σου, τότε στιδήποτε κάνεις θα είναι καλό. Οι σχέσεις σου, οι πράξεις σου, ο τρόπος που σκέφτεσαι. Μπορεί κανείς να πιάσει όλη τη σημασία αυτής της λέξης,

την εξαιρετική ποιότητα αυτής της λέξης μέσα σε μια στιγμή. Παρακαλώ, ας την μελετήσουμε μαζί με προσοχή, γιατί αν πραγματικά την ερευνήσεις πολύ βαθιά, θα επηρεάσει τη συνείδησή σου, τον τρόπο που σκέπτεσαι, τον τρόπο της ζωής σου. Σας παρακαλώ, λοιπόν, δώστε λίγη προσοχή στην κατανόηση αυτής της λέξης.

Η λέξη δεν είναι το ίδιο πράγμα. Μπορώ να περιγράψω θαυμάσια ένα βουνό, να το ζωγραφίσω, να γράψω ένα ποίημα γι' αυτό, αλλά η λέξη, η περιγραφή, το ποίημα δεν είναι το ίδιο το βουνό. Έχουμε την τάση να παρασυρόμαστε συναισθηματικά, παράλογα από τις περιγραφές, από τις λέξεις. Η καλοσύνη δεν είναι το αντίθετο κάτι κακού. Η καλοσύνη είναι εντελώς άσχετη από κάτι άσχημο, φθονερό, κακό, από κάτι που δεν είναι ωραίο. Το καλό υπάρχει από μόνο του. Αν πεις ότι το καλό είναι συνέπεια του κακού, του φθονερού, του άσχημου, τότε το καλό έχει μέσα του το κακό, το άσχημο, το βάνανσο. Επομένως το καλό πρέπει να είναι – και είναι – εντελώς άσχετο με ό,τι δεν είναι καλό.

Το καλό δεν μπορεί να υπάρξει όταν υπάρχει αποδοχή οποιασδήποτε αυθεντίας. Η αυθεντία είναι κάτι εξαιρετικά πολύπλοκο. Υπάρχει η αυθεντία των νόμων, που ο άνθρωπος την έχει φτιάξει μέσα από πάρα πολλούς αιώνες. Υπάρχουν οι νόμοι της φύσης. Υπάρχουν οι νόμοι των προσωπικών μας εμπειριών στους οποίους υπακούμε, οι νόμοι των μικρόνυχων αντιδράσεών μας που κυριαρχούν στη ζωή μας. Υπάρχει έπειτα ο νόμος των θεσμών, ο νόμος των οργανωμένων πεποιθήσεων που αποκαλούνται θρησκείες και δόγματα. Λέμε λοιπόν ότι η καλοσύνη είναι εντελώς άσχετη από κάθε είδος αυθεντίας. Εξετάστε το, κοιτάξτε το. Καλοσύνη δεν σημαίνει κινήγι της συμμόρφωσης, του συμβιβασμού, της υποταγής. Στη συμμόρφωση σε μια πίστη, σε ένα δόγμα, σε μια ιδέα, σε κάποιες αρχές δεν υπάρχει καλό γιατί προκαλεί σύγκρουση.

Η καλοσύνη δεν μπορεί να ανθίσει μέσα από κάτι άλλο έξω από εσένα, από έναν εκπρόσωπο κάποιας θρησκείας, από ένα δόγμα, από μια πίστη. Μπορεί να ανθίσει μόνο στο έδαφος της ολοκληρωτικής προσοχής όπου δεν υπάρχει καμιά αυθεντία. Η ουσία της καλοσύνης είναι ένας νους απάλλαγμένος από συγκρούσεις. Και η καλοσύνη συνεπάγεται μεγάλη ευθύνη. Δεν μπορείς να είσαι καλός και να επιτρέπεις να ξεσπάνε πόλεμοι. Επομένως, ένας πραγματικά καλός άνθρωπος είναι απόλυτα υπεύθυνος για όλη του τη ζωή. Ρωτάμε λοιπόν: Μπορεί ένας άνθρωπος που ζει μέσα σε μια κοινωνία όπου υπάρχουν οι πιέσεις των θεσμών, οι πιέσεις κάποιας πίστης, οι πιέσεις από την αυθεντία των λειτουργιών της θρησκείας, μπορεί

ένας τέτοιος άνθρωπος να είναι καλός; Γιατί μόνο αν είσαι καλός, αν εσείς ως ανθρώπινα πλάσματα είσατε ολοκληρωτικά και απόλυτα καλοί – όχι εν μέρει – τότε μόνο θα δημιουργήσουμε μια διαφορετική κοινωνία. Μπορεί, λοιπόν, ζώντας κανείς μέσα σε αυτό τον κόσμο – γάμος, παιδιά, δουλειά – να είναι καλός;

Χρησιμοποιούμε τη λέξη πολύ προσεκτικά με την έννοια της μεγάλης ευθύνης, φροντίδας, προσοχής, επιμέλειας, αγάπης. Η λέξη καλός τα περιλαμβάνει όλα αυτά. Είναι δυνατόν αυτό για εσάς που κάνετε τον κόπο να έλθετε εδώ να ακούσετε; Αν όχι, τότε αποδέχετε την κοινωνία έτσι όπως είναι. Αν θέλετε να δημιουργήσετε μια διαφορετική κοινωνία, μια κοινωνία ουσιαστικά καλή, με τη σημασία που χρησιμοποιούμε εδώ αυτή τη λέξη, αυτό απαιτεί την προσοχή σας δηλαδή την ενέργειά σας. Απαιτεί τεράστια ενέργεια. Οι άνθρωποι έχουν πολλή ενέργεια και όταν θέλουν να κάνουν κάτι, το κάνουν. Τι εμποδίζει κάθε ανθρώπινο πλάσμα από το να είναι ολοκληρωτικά καλό; Ποιο είναι το εμπόδιο; Σε τι σταματάει; Γιατί τα ανθρώπινα πλάσματα – εσείς – δεν είναι ολοκληρωτικά γεμάτα πνευματική υγεία, καλά;

Εκείνος που παρατηρεί, συνειδητοποιεί τι είναι ο κόσμος, και ότι ο κόσμος είναι αυτός ο ίδιος, ότι ο κόσμος δεν είναι διαφορετικός από αυτόν, ότι αυτός έχει δημιουργήσει τον κόσμο, ότι αυτός έχει δημιουργήσει την κοινωνία, τις θρησκείες με τα αναρίθμητα δόγματά τους, τα πιστεύω τους, τα τελετουργικά τους, τις διακρίσεις τους, τις φατρίες τους. Τα ανθρώπινα πλάσματα το έχουν δημιουργήσει όλο αυτό. Είναι αυτό που μας εμποδίζει να είμαστε καλοί; Μήπως είναι επειδή έχουμε κάποια πίστη ή επειδή είμαστε πολύ απασχολημένοι με τα προσωπικά μας προβλήματα ή με το σεξ, με τους φόβους, τα άγχη, τη μοναξιά, με την αναζήτηση κάποιας εκπλήρωσης, με την αναζήτηση της ταύτισης με το ένα ή το άλλο; Αυτά είναι που εμποδίζουν ένα ανθρώπινο πλάσμα να είναι καλό; Αν είναι εμπόδιο, τότε δεν αξίζουν τον κόπο. Αν καταλάβετε ότι για να έρθει αυτή η ποιότητα της καλοσύνης, οποιαδήποτε πίεση από οποιαδήποτε κατεύθυνση και αν προέρχεται – από τα πιστεύω σας, τις αρχές σας, τα ιδανικά σας – εμποδίζει ολοκληρωτικά αυτή την καλοσύνη, τότε αβίαστε θα τα παραμερίσετε χωρίς να έχετε καμιά αμφιβολία, χωρίς καμιά σύγκρουση γιατί είναι ανοησίες.

Το μεγάλο χάος και η αταξία που υπάρχουν σε ολόκληρο τον κόσμο είναι κίνδυνος για τη ζωή. Εξαπλώνονται παντού. Επομένως οποιοσδήποτε παρατηρεί σοβαρά τον εαυτό του και τον κόσμο, θα πρέπει να κάνει αυτά τα ερωτήματα. Οι επιστήμονες, οι πολιτικοί,

οι φιλόσοφοι, οι ψυχχαναλύτες, οι γκοιρνού – είτε έρχονται από την Ινδία ή από το Θιβέτ, είτε από τη δική σας χώρα – δεν έχουν επιλύσει τα ανθρώπινα προβλήματά μας. Έχουν προσφέρει κάθε είδους θεωρία αλλά δεν έχουν επιλύσει τα προβλήματα. Κανένας άλλος δεν θα το κάνει. Εμείς λοιπόν πρέπει να λύσουμε αυτά τα προβλήματα από μόνοι μας γιατί εμείς τα δημιουργήσαμε. Δυστυχώς όμως δεν είμαστε πρόθυμοι να εξετάσουμε τα προβλήματά μας και να εμβαθύνουμε σε αυτά, για να ερευνήσουμε γιατί ζούμε τελείως εγωπαθή και εγωιστική ζωή όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας. Ρωτάμε αν μπορούμε να ζήσουμε με την καλοσύνη, με την ομορφιά που έχει, με την αγιότητά της. Αν δεν μπορούμε, τότε θα αποδεχθούμε τον ανξάνόμενο κίνδυνο του χάους στη ζωή μας, στη ζωή των παιδιών μας και ούτω καθεξής.

Είμαστε πρόθυμοι να γνωρίσουμε σε βάθος τον εαυτό μας; Γιατί ο εαυτός ενός ανθρώπου είναι όλος ο κόσμος. Τα ανθρώπινα πλάσματα σε όλο τον κόσμο – άσχετα από το χρώμα τους, τη θρησκεία τους, την εθνικότητά τους, τα πιστεύω τους – υποφέρουν ψυχολογικά, εσωτερικά. Περνάνε μεγάλες αγωνίες, μεγάλη μοναξιά, έχουν μια έντονη αίσθηση απελπισίας και θλίψης, μια αίσθηση έλλειψης νοήματος στη ζωή έτσι όπως τη ζούμε. Σε όλο τον κόσμο οι άνθρωποι είναι ψυχολογικά όμοιοι. Αυτό είναι η πραγματικότητα, είναι η αλήθεια. Επομένως, ψυχολογικά, είτε ο κόσμος και ο κόσμος είναι εσείς. Και όταν κατανοείς τον εαυτό σου, κατανοείς όλη την ανθρώπινη δομή και φύση. Δεν είναι απλώς μια εγωιστική διερεύνηση, γιατί όταν κατανοείς τον εαυτό σου, πηγαίνεις πέρα από αυτόν, μια διαφορετική διάσταση γεννιέται. Τι θα μας κάνει να αλλάξουμε; Περισσότερες κρίσιμες στιγμές; Περισσότερες καταστροφές; Διαφορετικές μορφές διακυβέρνησης; Διαφορετικές ειζόνες; Διαφορετικά ιδανικά;

Τα έχετε ήδη δοκιμάσει όλα αυτά σε μεγάλη ποικιλία και παρόλα αυτά δεν αλλάξατε. Όσο πιο περίπλοκη γίνεται η εκπαίδευσή μας, όσο πιο πολιτισμένοι γινόμαστε – πολιτισμένοι με την έννοια ότι απομακρυνόμαστε από τη φύση – τόσο πιο απάνθρωποι γινόμαστε. Τι πρέπει να κάνει λοιπόν κανείς; Μια και κανένα από όλα αυτά τα εξωτερικά πράγματα δεν θα με βοηθήσει, συμπεριλαμβανομένων όλων των θεών, τότε είναι προφανές ότι εγώ μόνος μου πρέπει να κατανοήσω τον εαυτό μου. Πρέπει να δω τι είμαι και να αλλάξω τον εαυτό μου ριζικά. Και τότε γεννιέται από αυτό καλοσύνη. Και τότε μπορεί κανείς να δημιουργήσει μια καλή κοινωνία.

(Πηγή: «Αυτό το Φως μέσα μας»)

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όροφος
Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά
κάθε ημέρα από 10.30 - 1,
εκτός Σαββάτου και Κυρια-
κής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικό
« **Ι Λ Ι Σ Ο Σ** »

**ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106,71 Αθήνα.**

Επίσης αποστέλλετε με τρα-
πεζική επιταγή μόνο εις:
Θεοσοφική Εταιρεία, Βου-
κουρεστίου 25, 106 71, Αθήνα

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Ιωάννινα: Ελευθ. Τζομάκας
Κέρκυρα: Γεώργιος Αγίους
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Πάτρα: Αθ. Ζαφειρόπουλος
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
Αθαν. Παπαδόπουλος
Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ.Τ. 6021, Λάρνακα
Τηλ. 00357-24654511 (Οικίας)

Όλα τα άρθρα γνωστών συγγραφέων που δημοσιεύονται
στο περιοδικό Ιλισός φέρουν την ευθύνη των ιδίων για το
περιεχόμενό τους και δεν σχολιάζονται ούτε λογοκρίνονται
από την συντακτική επιτροπή του Ιλισού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ **ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ:**

Στα Πόδια του Διδασκάλου - Κρίσναμούρτι	6€
Η Εξέλιξη της Μορφής και της Ζωής - Άννη Μπέζαντ	10€
Προσέγγιση στην Πραγματικότητα - N. Sri Ram	10€
Οι Βαθύτερες Όψεις της Ζωής - N. Sri Ram.....	10€
Το Φως της Ασίας - Sir Edwin Arnold.....	16€
Οι Επτά Κοσμικές Αζτίνες Ernest Wood.....	16€

ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ ΤΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ **ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΘΕΟΣΟΦΙΚΑ ΕΡΓΑ**

Γιόγχα και Αποχρυσμός - Έλενα Π. Μπλαβάτσκι
Μετεναόρκοση - Irving Cooper

Οι Διδασκαλίες ενός Μύστη - Δημ. Ιωαννίδης
Μελέτη επί της Συνείδησης - Άννη Μπέζαντ

Η Ατραπός του Αποχρυσμού - Α. Μπέζαντ, C.W. Leadbeater
Θεοί εν Εξορία - G. G. Van Der Leeuw

Διατίθενται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και
στα γραφεία της Θ.Ε. Βουκουρεστίου 25,
Τ.Τ. 106 71

Τηλ. +Fax. 210 3610961

Τηλ. 210 3620702

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Όνοματεπώνυμο.....Τηλέφωνο.....
Οδός.....Αριθμός.....Πόλη.....Τ.Κ.....

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

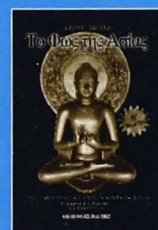
από τις Θεοσοφικές Εκδόσεις

C W. Leadbeater Σ' Εκείνους που Πενθούν

C W. Leadbeater Αόρατοι Βοηθοί (Πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα)

Sir Edwin Arnold Το Φως της Ασίας

Ταχυδρομική ή τηλεφωνική παραγγελία με αντικαταβολή

Αόρατοι Βοηθοί.....	16€
Σ' Εκείνους που Πενθούν.....	8€
Οι Επτά Κοσμικές Ακτίνες	16€
Το Φως της Ασίας.....	16€

Κυκλοφορεί
η πρώτη έκδοση στην Ελληνική γλώσσα
του έργου του Καθηγητή
ERNEST WOOD

«ΟΙ ΕΠΤΑ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΑΚΤΙΝΕΣ»

- Τι είναι εκείνο που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την ιδιοσυγκρασία και τον προσανατολισμό της ζωής κάθε ατόμου, δίχως αυτό να προέρχεται απαραίτητα από κάποια οικογενειακή ή φυλετική κληρονομικότητα ή προδιάθεση;
 - Ποιες είναι οι συμπαντικές ενέργειες που επιδρούν επάνω μας και μέσα μας, και οι οποίες χαρακτηρίζουν και κατευθύνουν την πορεία της ζωής μας;
 - Τι είναι εκείνο που «ομαδοποιεί» κατά κάποιο τρόπο σε διαφορετικές κατηγορίες τους ανθρώπους αλλά και τα ζώα, τα φυτά, τα ορυκτά, χρώματα, ήχους και πλανήτες, όπως αναφέρεται σε ορισμένα βιβλία;
 - Από πού προέρχονται οι δυνάμεις που θαρρείς ότι διαφοροποιούν τα πράγματα μεταξύ τους και τα ωθούν σε έναν παράξενο βαθμό συγγένειας διαφορετικής για κάθε «ομάδα»;
- Στο παραπάνω βιβλίο του ο συγγραφέας, δίνει απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά αντλώντας από τη θεοσοφική διδασκαλία έτσι όπως την παρέδωσε η Έλενα Π. Μπλαβάτσκυ, την οποία συνδυάζει με την Ινδουιστική θρησκεία.